

СЗ.5(411.6)  
СЗ.2

Раїса Цапун

A woman in traditional Serbian folk costume stands in front of a large, colorful embroidered textile. She wears a white blouse with blue floral embroidery, a pink shawl, and a large, ornate headdress decorated with pink and blue flowers. The background textile features intricate cross-stitch patterns in blue, red, and white, including floral motifs and geometric designs.

**СЕРБИЊИВСЬКЕ**  
*вєсїтлѣя*

A decorative border in red ink, featuring stylized flowers, leaves, and clusters of berries, framing the central text.

# **СЕРБИНІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ**

*Запис,  
транскрипції  
та впорядкування  
Раїси ЦАПУН*

Рівне  
«Перспектива»  
2004

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, як посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 14/18.3 - 838 від 21 квітня 2004 року)

ББК 63.5 (4 Укр)

С198

УДК 392.5

**СЕРБИНІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ.** Запис, транскрипції та впорядкування Раїси Цапун. - Рівне: «Перспектива», 2001. - 144с.

*У книзі подано деталізований сценарій автентичного середньополіського обряду, що донедавна побутував у с.Будичани (до 1946р. - с.Сербинівка) Чуднівського району Житомирської області. Записаний та реконструйований з вуст односельців унікальний матеріал авторка подає в діалектній говірці і за тими ж ustalеними в науці традиціями роздільно вміщено текстову (235 творів) та мелодичну (33 вокальних і 6 інструментальних форм) частини. Усі матеріали публікуються вперше.*

*Видання розраховане для науковців, викладачів, вчителів, студентів, учнів та широке коло читачів, зацікавлених автентичним народним мистецтвом.*

Рекомендовано до друку

Вченою радою інституту народознавства НАН України

*Відповідальний за випуск:*

**Віктор ДАВИДЮК**, доктор філологічних наук

*Рецензенти:*

**Анатолій ДЕМ'ЯНЧУК**, академік, доктор педагогічних наук, професор

**Богдан ЛУКАНЮК**, кандидат мистецтвознавства, професор

**Каленик ШУЛЬЖУК**, доктор філологічних наук, професор

**Микола ДМИТРЕНКО**, кандидат філологічних наук

*Авторка вдячна за сприяння у виданні цієї праці щирим землякам: Сергію РИЖУКУ та Володимиру РУЖИЦЬКОМУ, а також висловлює подяку Надії ПРИХОДЧЕНКО та Станіславу ТЕРНОВОМУ.*

ISBN 966-7643-03-4 © Р.Цапун, запис, транскрипції та впорядкування, 2001.  
© Полісько-Волинський народознавчий центр, 2001.  
© В.Давидюк, передмова, 2001.  
© «Перспектива», 2001.



## ФОРМУЛА ЇХНЬОЇ ЛЮБОВІ

Як відомо, у весільних обрядах більшості індоєвропейських народів стільки спільного, що українець, наприклад, добре обізнаний із текстами весільних пісень свого народу, без найменших труднощів і навіть без знання мови здогадається, про що співається під час таких ритуалів у литовських, сербських, болгарських чи навіть грецьких піснях. Незважаючи на це, кожна нова книга з описом весільного обряду завжди інтригує: в кожному з локальних обрядів є дещо таке, що ще невідоме широкому загалу. І запропоноване "Сербинівське весілля" Раїси Цапун у цьому не виняток. Інтриги додає не лише відетнонімічна назва села, а й те, що від 1946р. населеного пункту з такою назвою вже нема. Не знати, кому й чим не догодила стара назва, але Сербинівку перейменували на Будичани — за назвою навіть не прилеглої до неї річечки Будичина. Знаходиться село в Чуднівському районі на Житомирщині. Відверто кажучи, назвати весілля цього села будичанським язык не повертається. По-перше, тому, що його весільний обряд повністю сформувався ще до перейменування, по-друге, в ньому спостерігаються й такі окремі деталі, які виказують неукраїнське чи й загалом неслов'янське походження. Скажімо, вінок тут має назву **гар-**

**лента**, а вінком чомусь називається прикраса з бісеру, що нагадує брошку і чіпляється до хустки.

Десь у другій половині I тис. до н.е. на просторах Полісся жило плем'я будинів\*. Може, від них пішла назва річки Будичина? За свідченням Геродота, будини й гелони були сусідами неврів\*\*, а ті, однозначно, посідали сучасні території від Подесення до Горині. Село Сербинівка, безумовно, виникло значно пізніше, але його відетнонімічна назва відлунює й досі отими ледь помітними лише для ока уважного дослідника деталями, які у весільному обряді визначають його своєрідність. Їх цілком достатньо, аби назвати місцевий весільний обряд сербинівським. При бажанні можна знайти ще більше аргументів, щоб наполягати саме на цій назві.

Це аж ніяк не означає, що в сербинівському весіллі мало українського. Просто весільні обряди українців і сербів, а від останніх мусила б походити назва села\*\*\*, мало чим відрізняються. Найістотніша національна ознака цих обрядів – лексичний склад пісень: як у змісті, так і в мелодіях у них чимало спільного. Знайомі риси українських весіль легко побачити навіть у далекій Індії. Причина все та ж – арійське (або, як ще кажуть, індоєвропейське) коріння. Прабатьківщина ж аріїв (будь то племена середньостогівської археологічної культури IV тис. до н.е. чи давньоамної культурно-історичної спільноти III тис. до н.е.) знаходилась не за морями глибокими, не за лісами високими, а зовсім поруч – у Степовій Україні. Саме звідти одні вирушили до берегів Балтики, а інші – в напрямку Індійського океану. Більша частина Полісся увійшла в ареал стародавніх індоєвропейців не пізніше 2500р. до н.е. водночас із поширенням сюди культури кулястих амфор.

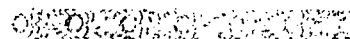
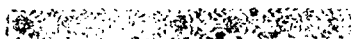
Приблизно в той самий час із утвердженням патрілокальних шлюбів, в яких дружина переходила жити в сім'ю чоловіка, а точніше її приводили туди силоміць, й почав утверджуватись весільний обряд у тому вигляді, який відомий нам сьогодні. Для кінних номадів\*\*\*\* звичною формою пошлюблення було

\* Будини – кочові племена на території між Дніпром і Волгою (I тис. до н.е.)

\*\* Неври – племена в верхов'ях Дністра, Півд. Бугу, бас. Прип'яті (VI-V тис до н.е.), які вважаються предками слов'ян.

\*\*\* Крім Сербинівки на території Житомирського Полісся є села зі спільнокореневими назвами (Серби, Сербо-Слобідка), що, напевно, свідчить про перебування тут цього слов'янського племені.

\*\*\*\* Номади – народи, які кочують; кочівники.



захоплення дівчини силою, на що натякають бояри у весільних піснях із Будичан. Нерівне протиставлення між братом та ватагою молодого було жорстокою реалією тієї далекої епохи. Тепер, хоч усе відбувається за згодою сторін, віддається данина й стародавнім звичаям.

Викуп молоді — суто східний звичай. На Західному Поліссі він відсутній. Так само і в Карпатах. На етнічній Волині, до якої входить і південь Житомирщини, викуп вважається обов'язковим ритуалом. Виникнення його тут пов'язують ще з добою раннього заліза, коли на ці території пробилися представники чорноліської культури, предками якої були білогрудівські племена з яскраво вираженим фракійським субстратом, успадкованим, очевидно, від закарпатської культури Ноя.

У сербінівському весіллі є теж викуп молоді, однак фінал цього ритуалу зберіг початкові риси індоевропейськості: взявши гроші, брати молоді тікають під стіл, щоб їх бояри не побили гарпунниками.

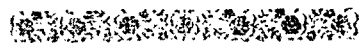
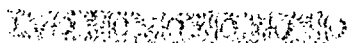
У південних слов'ян, головним чином у болгар, в останній день весілля толокою\* будують молодим житло. В сербінівському весіллі толока теж має місце, правда з тою різницею, що вона не справжня, а обрядово-бутафорна: учасники дійства, яке відбувається в середу, вдають із себе молотників і сіячів.

До регіональних особливостей весільного обряду належить і звичай запрошувати на весілля молодю батьків молодого, а молодим — її батьків. Впадає в око й те, що, запрошуючи на весілля, сербінівська молода підперізувалася рушником, а йдучи до шлюбу — міняла його на пояс. На жаль, не має можливості з'ясувати, локатив це чи регіоналізм. Принаймні, з розряду загальновідомих весільних звичаїв це випадає.

Окремої розмови заслуговують записані в Будичанах весільні пісні, особливо ті, в яких дружки заохочують братів молоді до бійки. Колись це було частиною весільного обряду: недарма на Поліссі і досі кажуть, що "весілля без бійки, що коровай без квітки". А чого важить сербінівська традиція: в понеділок, після першої шлюбної ночі, коли молода "чесна", кожен пісню починає словами "Ой з калиночки — дві квіточки".

Праця "Сербінівське весілля" Раїси Цапун цікава й тим, що подається місцевою говіркою. Тож, етнографів повинен заціка-

\* Толока — колективна (всією громадою) праця.



вити у ній “вінок” з червоної лучки та намиста, який по суті і не є тим, що означає це поняття в сучасному розумінні. Діалектологи ж неодмінно зацікавляться самими словами “лучка” та “шлярочка”. Цікаво, що кошулею називається у Будичанах не сорочка, як у деяких колядках, записаних на Побужжі З.Доленго-Ходаківським, а зачіска. Природно й те, що на весіллі, в рідному для авторки книги селі, танцюють “Сербіанку”.

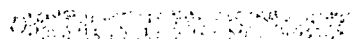
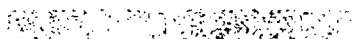
Дивовижний світ народної мудрості односельчан Раїса Цапун любить з дитинства. Це її світ – найправильніший і найкращий. В силу того, що на сьогодні – віддалений, а тому – ще миліший і неповторний. Звідси й та скрупульозність, за якою вгадується, що до кожного слова упорядника ставиться, як до найдосконалішого витвору. Напевно, вона чує його наспівну мелодіку, витворену душею і серцем найближчих родичів, сусідів і просто односельців. А вони в неї справжні поети: “Дружки ідуть дорогою у вишитих сорочках, расних спідницях... Гарно так дорогою, прямо аж цвіте”. Після таких слів не важко уявити і дівочий гурт із тридцяти осіб, котрий займає всю ширину вулиці, і їхні веселощі та пісні, якщо навіть сам нічого подібного і не бачив. Сказано ж: “Аж цвіте”...

У поданому весільному обряді 235 пісень. Це – дуже багато, бо в цілому краї їхнє число разом із варіантами рідко виходить до півтисячі. Тож, без усяких перебільшень, маємо один із найбагатших пісенно-весільних обрядів. А пісні до кожної з весільних страв, що подаються до столу (капусти, каші, м’яса, горілки)! Розкіш!..

Із таких пісень на весіллі можна зіткати для молодих найбарвистішу долю. Та що там долю, взагалі цілий світ! Треба тільки знати формулу любові. Раїса Цапун виводить її разом зі своїми земляками у їхній спільній книзі. І хай їм щастить! Живим і тим, що востаннє перепливли свій Дунай. І тим, які прийдуть у цей світ завтра на третій півнях, в добрий час.

**Віктор ДАВИДЮК,**

*доктор філологічних наук*





## ДО ЦІЛЮЩОГО ДЖЕРЕЛА

Робота ця — вічний поклик душі до рідної землі, до материнського тепла і любові.

Шлях до здійснення наміру досягнути всю неповторність та чаруючу красу весільного обряду села, в якому я виросла і де живуть близькі, рідні та дорогі моєму серцю люди — досить довгий і нерівний. Були досить плідні роки, місяці, тижні, дні, як і не цілком продуктивні. Моя фольклористична діяльність розпочалась в 1984 році. Але нагода видати колись записане без купюр з'явилася лише тепер.

Пригадую ті давні весілля, що їх пощастило бачити в дитинстві... Такий жаль огортає, що цей диво-обряд, це імпровізоване народне дійство вже майже не побутує. Модернізація способу життя zdeформувала потребу високого поетичного спілкування. Чому ж тоді дивуємось убогості думок, черствості сердець, жорстокості вчинків?

Та ще не зовсім зотліла народна поетична пам'ять. Долаючи час і простір, збереглися і для нас, і для прийдешніх поколінь випестувані колискою часу і любов'ю, витончені у своїй красі, досконалі за змістом і формою пісні та обряди.

І до сьогодні можна почути унікальні зразки народної пісен-



ності, які ввібрали в себе давню мудрість та високу моральність.

Майже весь весільний обряд, який записано з уст моєї бабусі **Гапки Сивобородько** (1916-1999) – яскравого носія пісенного фольклору мого села, дає цілісне уявлення про весільну драму в її локальному варіанті. Привертає постать **Ганни Любчик** (1922-1999), яка була не лише прекрасною виконавицею та знавцем традиційної пісенності села, але й незрівнянною оповідачкою. До цих пір душа не може змиритись, що і баби Гапки, і тітки Гані вже немає в живих. Хай спочивають з Богом. Скільки ще недоспіваного, нерозказаного понесли вони із собою в інші світи.

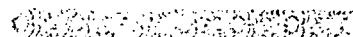
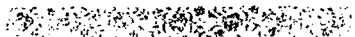
Мною записані їхні пісні, що були відтворені під моїм керівництвом рівненським фольклорним колективом “Джерело” та будичанським “Берегиня” – не раз давали відчутти внутрішню людську красу, мудрість та велич моїх земляків у престижних концертних залах.

Хочеться згадати й інших носіїв фольклорної традиції села, талановитих виконавців: мою рідну тітку. – **Любов Луцюк** (1920р.н.), маму – **Ольгу Цапун** (1941р.н.), **Марію Миколаєнко** (1932р.н.), саме з якими було зроблено першу спробу відтворити весільний обряд і познайомити з ним сучасників. Щире спасибі усім людям, моїм сусідам та односельцям, які з радістю ділились зі мною своїм пісенним багатством. Всіх їх об’єднує любов до народної поезії, водночас кожен вирізняється своєю ідентичністю виконавського стилю, специфічною манерою співу. Це **Лідія Шевчук** (1922р.н.), **Софія Сивобородько** (1924р.н.), **Ніна Юзик** (1930р.н.), **Віра Ярощук** (1930р.н.), **Ганна Цапун** (1935-1997), **Марія Бас** (1930р.н.), **Ніна Каранюк** (1932р.н.), **Галина Химичук** (1933р.н.), **Ніна Криковлюк** (1930-1996), **Микола Луцюк** (1943р.н.).

Усі розповіді про весільний обряд, словесні тексти транскрибовані з моїх власних аудіозаписів і відтворені у їхньому первісному вигляді зі збереженням говіркових особливостей.

В художньому оформленні видання використані зразки стародавньої вишивки с.Будичани. Хочеться, щоб цей обряд, прекрасні його пісні дали вам знання про особливості весільного дійства досліджуваної місцевості, принесли насолоду, стали часткою вашого життя, знайшли відгук у вашому серці.

**Раїса ЦАПУН**





## СВАТАННЯ

Сватанне було за тижнів три чи штири до висілля, а то й і чириз кілька місяців. Справляли його в свята, зимою, побільш на щодруху чи в неділю.

Ішли сватати старости з хлібом і горілкою. Як прийдуть старости до хати, то кажуть хто що придумає: чи ни продають тут тилицю, чи корову, чи ягницю. Потім балакали про висілле, договорились і все.

Тоді молода подавала рушники і подарки. На самий перід молодому на полумиску подає хустку. Молодий цю хустку виртає назад, цею хусткою на пиризву\* зав'яжуть молоду. Приданки\*\* ідуть зав'язувати, бируть хустку і цею хусткою зав'язують. Молода накидає на плече матері молодого хустку, а батькові — сорочку і говорить: "Даю батькові сорочку, щоб шчитав за дочку, матері — хустину, щоб шчитала за дитину, а Василеві — хустину, щоб мав за дружину".

На сватанні був їден чи два бояри, а дружка якась в хаті буде їдна чи зо дві. Тра дві, бо пов'язують сватам рушники. Пов'язували чириз ліве плече.

Як уже засватали дівку, то співають:

\* Пиризва (перезва) — третій весільний день (у молодого).

\*\* Приданки — весільні гості від молодої.



1/3\*

*Викотили на дорогу бочку – 2  
Засватали в пана-свата дочку.  
Викотили мидовую –  
Засватали молодюю.  
Викотили мидовесиньку –  
Засватали молодесиньку.*



\* В позначенні текстів мелодій чисельник означає порядковий номер тексту, знаменник – порядковий номер мелодії.





## ВИСІЛЛЕ

Висілле справляли літом, в м'ясниці зимою і в госінь. Першим висілним днем є субота.

### С У Б О Т А

## ЗАПРОШЕННЯ НА КОРОВАЙ ТА ВИСІЛЛЕ

Ворота надворі відчинені, це вже всі бачать, що висілле почалося. Скрізь попробирано й заметяно.

Мати з самого рання ходить по силі і просить родичів, сусідів коровай рошчиняти. Якщо з кимось із родичів чи сусідів посварена, то іде перепрошує і запрошує на коровай та висілле.

Того дня все варять і пичуть: коровай, шишки\*, калачі\*\*, плаксун\*\*\*. В молодого тоже пичуть коровай, шишки, калачі, а плаксун пікся тоно в молодії.

Перед гобідом сходяться коровайниці. Коровайниць було штири: двоє рошчиняють, а двоє ночви\*\*\*\* тримають. Ни брали коровайницями вдів і жінок, які ни були замужем. Коровайниці, як йшли вже рошчиняти коровай, то несли в полумиску

\* Шишка – весільна булочка.

\*\* Калач – білий хліб особливої форми, випечений із крученого й переплетеного тіста.

\*\*\* Плаксун – весільний хліб.

\*\*\*\* Ночви (ночовки) – продовгувата, з розширеними доверху стінками дерев'яна посудина для вимішування тіста.



муку і яйця. Як мають вже рошчиняти коровай, то просять благословення.

Коровайниці:

— Пані старості і пані постарості! Раз, другий раз і третій!

А всі, хто є в хаті, кажуть:

— Раді слухати!

Ти й коровайниці знов:

— Благословили на все добре, благословіть молодим коровай рошчинити!

А вже їм кажуть:

— Хай Бог благословить всі три рази разом!

Тоді співають:

2/2

*Благослови, Боже, 2  
І готець, і мати,  
Своєму дитяти  
Коровай рошчиняти.*

Співали ще такої:

3/15a<sup>✓</sup>

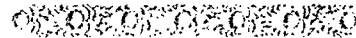
- 1. А в горідечку, частокілочку,  
розвивається зілля. 2*
- 2. В нашій Гануні молоденької,  
начинається висілля. 2*
- 3. Бог її дає, Бог її дає,  
матінка помагає. 2*
- 4. Бог її дає, Бог її дає,  
батенько помагає. 2*

Як молода — сирота, то співали так:

4/15a

- 1. А в горідечку, частокілочку,  
розвивається зілля. 2*
- 2. В нашій Ганусі молоденької,  
начинається висілля. 2*
- 3. Бог її дає, Бог її дає,  
шо матінки немає. 2*

<sup>✓</sup> Таким знаком позначено тексти, які транскрибувалися разом із мелодіями (див. Музичні зразки).



*4. Бог її дає, Бог її дає,  
шо батенька немає. 2*

Рошчиняють і співають:

**5/8**

*Вийду я на долину 2  
Стану я на билину,  
Гукну я на родину:  
– Бувай, родонько, бувай,  
До мене на коровай.  
Близькая й далекая,  
Вбогая й багатая.*

Коровай рошчинили, тий приходять дружки вбирати молоду. Коровай спішили рошчинити, як молода ще була в хаті. Рошчинили, а ввечирі – ліплять, коли молода прийде до хати, обпросивши все село.

Вбиралась молода в вишиту сорочку – вишита чи квіточками, чи виноградом, чи калиною – в вишитий фартух. Спідниці були всякі: і зилені, і обшиті чорними блискучими пасочками, але побільш у чорних. Називались вони “альпакові”\*. Спідниці расні такі і обкладались чорними биндочками. Пізніше замість вишитої сорочки вдягалась в блюзку, звалась вона каптан. У такій блюзці комірчик стоячий, спереди дві-три маленькі закладочки і намист дуже багато, і хрестик на биндочці\*\*. У молодого – тоже хрестик на биндочці. Пізніше – то це в костюмі просила. Чоботи були побільш жовті, низ чорний, а халява жовтинька. Як просила, то була підпиризана рушником з хрендзелями\*\*\*, а як ішла до шлюбу – то поясом. Пояси були різноколірнові. А побільш зелені, переробляні всякими нитками. А в кінці – хрендзелі, на кінцях – вузлики зав’язані. Пояси були шириною з долоню. Як робили полотно на рушник, – то на пояс треба половину, і він переробляний усякими нитками.

Колись на короваї в молоді гарленти\*\*\*\* ни було, це ко-

\* “Альпаковими” називали спідниці з легкої тканини, що виготовлялися із шерсті південноамериканської свійської тварини з родини лам.

\*\* Бинда – стрічка.

\*\*\* Хрендзелі (торочки) – суцільний ряд кінців ниток, що вільно звисають із країв тканини.

\*\*\*\* Гарлента – вінок.



шуля\*, вбрана у квітки і бинди. Потім це вже стали накладати на голову гарленту. Робили її самі вручну.

Молода в цьому самому вбранні ішла до вінчання.

Дівчата вбрали молоду, сіли погобідали, тоді сядєє батько і мати на стільці, застеляному кожухом. Молода стає навколєна і кланяється в ноги батьковї свому і матерї. Заспївали їм "Пострїчай нас, Боже", ти й тоді молода із дружками пішла на село запрошувати.

## 6/2

*Пострїчай нас, Боже, 2  
На першїм порозї 2  
В далекїй дорозї.*

Молода з старшою дружкою, в якїї під пахвою калач, зав'язаний в хустину, їдуть попереду, а всі гнші їдуть позаду. Коли хтось побачить, що їде молода, то нїхто не насмїлиться перейти дорозу. Дружки їдуть і спївають всяких пісень.

## 7/10'

1. *Над морем, над водою, 2  
Сїяла щастя й долю.*
2. *Сїяла й говорила: 2  
– Доле ж моя нещаслива,*
3. *Пливи, доле, за водою – 2  
Я зараз за тобою.*
4. *Припливем до бирижка, 2  
Сядимо й оддишимо.*
5. *Сядимо й оддишимо, 2  
Листоньки напишимо.*
6. *Листоньки напишимо, 2  
До батенька й одїшлимо.*
7. *Нихай батенько знає, 2  
За кого замуж дає.*
8. *Як буде п'яниченька – 2  
То й проп'є кониченька.*
9. *Як буде в корчмі пити – 2  
То й прийде й буде бити.*

\* Кошуля – зачіска: волосся, зібране в пучок і закручене на потилиці.



10. Будуть тобі вікном двері, 2  
До пізньої вичері.
11. Будиш вікном й утікати, 2  
В сусідів ночувати.
12. Сусіди – добрії люди, 2  
Жаль тобі й, матінко, буде.

Колись молода ходила просити, а коло неї багацько дружок. По дорозі до їх пристають дівчата, і так цілим гуртом ідуть. Топіро – це взяла їдну дружку і пішла. А колись – то це було дружок багато, зо тридцять: як ідуть гулицею й у три ради, то займуть усю гулицю. Дружки ідуть дорогою у вишитих сорочках, расних спідницях. Гарно так дорогою, прамо аж цвіте. Молода із старшою дружкою заходить до хати і просить, ше й цюлує всіх три рази в губи, не дивиться чи старе, чи мале. Як просить, то каже:

– Просили батько й мати, і я вас прошу на хліб, на сіль, на коровай, на висіллє.

Дружки ідуть гулицею і все співають:

8/13'

1. За Дунаєм чиришенька зилиненька,  
Туди пішла Гануня, гей, молоденька.
2. Туди пішла Гануня, гей, молоденька  
Й а за нею її мати, гей, стихенька.
3. Й а за нею її мати стихенька:  
– Зажди, зажди, моя доню, гей, молоденька.
4. – Ни постою, моя мамцю, ни постою,  
Бо ни маю розмовоньки, гей, з тобою.
5. За Дунаєм чиришенька, зилиненька,  
Туди пішла Гануня, гей, молоденька.
6. Туди пішла Гануня, молоденька,  
Й а за нею Василько, гей, стихенька.
7. Й а за нею Василько стихенька:  
– Зажди, зажди, Гануню, гей, молоденька.
8. – Ой постою, мій Васильку, ой, постою,  
Бо я маю розмовоньку, гей, із тобою.
9. – Ой, куди ж ти, Гануню, та й ходила,  
Чим ти свою голівоньку, гей, побілила?





10. Будуть тобі вікном двері, 2  
До пізньої вичері.
11. Будиш вікном й утікати, 2  
В сусідів ночувати.
12. Сусіди – добрії люди, 2  
Жаль тобі й, матінко, буде.

Колись молода ходила просити, а коло неї багацько дружок. По дорозі до їх пристають дівчата, і так цілим гуртом ідуть. Топіро – це взяла їдну дружку і пішла. А колись – то це було дружок багато, зо тридцять: як ідуть гулицею й у три ради, то займуть усю гулицю. Дружки ідуть дорогою у вишитих сорочках, расних спідницях. Гарно так дорогою, прамо аж цвіте. Молода із старшою дружкою заходить до хати і просить, ше й цюлує всіх три рази в губи, не дивиться чи старе, чи мале. Як просить, то каже:

– Просили батько й мати, і я вас прошу на хліб, на сіль, на коровай, на висіллє.

Дружки ідуть гулицею і все співають:

8/13'

1. За Дунаєм чиришенька зилиненька,  
Туди пішла Гануня, гей, молоденька.
2. Туди пішла Гануня, гей, молоденька  
Й а за нею її мати, гей, стихенька.
3. Й а за нею її мати стихенька:  
– Зажди, зажди, моя доню, гей, молоденька.
4. – Ни постою, моя мамцю, ни постою,  
Бо ни маю розмовоньки, гей, з тобою.
5. За Дунаєм чиришенька, зилиненька,  
Туди пішла Гануня, гей, молоденька.
6. Туди пішла Гануня, молоденька,  
Й а за нею Василько, гей, стихенька.
7. Й а за нею Василько стихенька:  
– Зажди, зажди, Гануню, гей, молоденька.
8. – Ой постою, мій Васильку, ой, постою,  
Бо я маю розмовоньку, гей, із тобою.
9. – Ой, куди ж ти, Гануню, та й ходила,  
Чим ти свою голівоньку, гей, побілила?



10. – *Ой ходила, мій Васильку, й у вишнев сад,  
Та й на мою голівоньку, гей, білий цвіт упав.*
11. *Ой, то з вишні, то з чирешні, то з горіха  
Побілила голівоньку, гей, аж до віка.*

[Варіант тексту]

1. *За Дунаєм чиришенька, за Дунаєм дві,  
Ой, зацвіли зилиненько, гей, разом обидві.*
2. *А я тую чиришеньку обламаю –  
Проте піду з дівоньками, гей, погуляю.*
3. *Ни багато обламаю, ше й листочок,  
Ни довго я погуляю, гей, – цей деньочок.*
4. *Ни багато обламаю – одну квітку  
Ни багато погуляю, гей, – цю недільку.*

9/7'

1. *Ой по двору по новенькому, 2  
По бирижку зилиненькому.*
2. *Там дівчина та й походила, 2  
З виноградом та й говорила.*
3. – *Винограде, виноградочку, 2  
Прошу тебе на порадочку.*
4. *Прошу тебе та й порадь мене, 2  
Молодої та й не зрадь мене.*
5. *Як я буду й за нелюба йти, 2  
То й не цвіти виноград-красин.*
6. *То й не цвіти виноград-красин, 2  
Та й не роди ягідок расин.*
7. *Ой по двору по новенькому, 2  
По бирижку зилиненькому.*
8. *Там дівчина та й походила, 2  
З виноградом та й говорила:*
9. – *Винограде, виноградочку, 2  
Прошу тебе на порадочку.*
10. *Прошу тебе, та й порадь мене, 2  
Молодої та й не зрадь мене.*
11. *Як я буду за Василька йти, 2  
То й зацвіти виноград-красин.*



12. *То й зацвіти виноград-красин, 2*  
*То й зароди ягідок расин.*
13. *Ви, гилячки, поскиляйтеся, 2*  
*Ви, родичі, позбирайтеся.*
14. *І близькій, і далекій, 2*  
*І вбогій, і багатій.*
15. *Багатая, шоб напиться, 2*  
*Убогая – пожуритися.*
16. *Багатая, шоб пити-гуляти, 2*  
*Убогая – порадочок дати.*
17. *Багатая, шо для славоньки, 2*  
*А бідная – для порадоньки.*

10/10

1. *До крим'яного броду 2*  
*Йшла дівчина по воду.*
2. *Почула звуки в полі – 2*  
*Вирнулася додому.*
3. *– Матінко, сховай мене, 2*  
*Бо вже ідуть по мене.*
4. *– Нігде тебе, доню, сховати, 2*  
*Тра між люди й обдати.*
5. *Біжи, доню, на ялоньку\* – 2*  
*Сховайся між дівоньками.*
6. *– Вилікі ни приймають, 2*  
*Між малими пізнають.*
7. *В їх коси заплетяні – 2*  
*Й а в мене розплетяні.*
8. *В їх коси закручані – 2*  
*Й а в мене розпуцані.*

Як запросили усіх родичів, то повиртаються додому, бируть два калачі і йдуть до батьків хрищених. Молода і старша дружка заходять в хату. Молода кланяється три рази хрищеному, хрищеній і просить: "Просили батько і мати, і я вас прошу на хліб, на сіль, на коровай, на висілле".

Дружки співають на гулиці, в хату не заходять.

\* Ялонька – вулиця.

11/2

*Добрий вечір тому, 2  
А хто в цьому дому,  
Старому й малому,  
Ше й Богу Сьвато́му.*

Є, шо їм одспівують. А є, шо ни одспівують.

12/2

*Здоровії були, 2  
Шо нас ни забули,  
Старого й малого,  
Ше й Бога Сьвато́го.*

Молода просить і ціює всіх, хто є в хаті, кладе калач з хусткою на стіл, він оставляється в хрищених. Хрищені батьки вгощають молоду з дружками і дають гобрази з рушниками. Як молода з дружками виходить з хати, то співають:

13/2'

*З високого неба, 2  
Кого дуже треба,  
Пахуцого зілля –  
Просимо на висілле.  
Пахуцої рутти –  
Просимо вас прибути.*

Як просить діда і бабу рідних, то тоже кладе калач і хустку – це ввечері в суботу. Калач в руках, три рази поклонилась до діда з бабою і просить. В хаті діда і баби співають: "На день добрий тому", "З високого неба".

Якщо молода сирота, то, обпросивши всіх, іде на цвинтар до могили померлих батьків. Біля могили молода три рази вклонається і ціює хрест. Кладе висілну шишку на могилу і просить на висілле.

Молодий, так як і молода, ходив з боярами по силу і просив родичів на висілле. Вбирався колись молодий в штани полотняні і полотняну вишиту сорочку. Сорочка вишита, навипуск і підпірізана поясом. Пізніше – то це сорочка біла, або вишита, і



костюм. Чоботи чорні, хромові. Коли молодий і молода обпросили рід, то молодий з боярами ішов до хати молодої, щоб запросити на висіллі батьків молодої, а молода іде з дружками до хати молодого запрошувати його батьків.

По дорозі до хати молодого дружки співають:

**14/2**

*До свикрухи йдемо, 2  
Калача нисемо,  
Нихай вона чує –  
Вечеру готує.  
Нихай вона знає –  
Нивістку зустрічає.*

**15/2**

*Ой місяцю-ріжку, 2  
Світи нам доріжку, –  
Щоб ми темно ни ходили,  
Молодої ни згубили.*

Підходять під хату молодого, молода з дружкою заходить до хати, а всі гинші дружки ни заходять, ті – на гулиці співають:

**16/2**

*До свикрухи йдемо, 2  
Калача нисемо.  
Ми до неї з молодою –  
Вона до нас з коцюбою.  
Ми до неї з калачами –  
Вона до нас з рогачами.*

В хаті молода кланяється до ніг батькам молодого і цілує три рази в руки і в вид і каже: "Просили батько і мати, і я вас прошу – на хліб, на сіль, на коровай, на висіллі". До всіх, хто є в хаті, молода низько вклоняється і просить на висіллі. Всіх, хто є в хаті, перецілує, ти й тоді мати молодого запрошує дружок в хату. Ті заходять, ти й топіро їх вгощають. За столом у свикрухи дружки співають:



1. *Покочу я віночок, 2  
Й у вишневий садочок.*
2. *Бувай, бувай, віночку, 2  
Й у вишневім садочку.*
3. *Привикай, дівчино, 2  
До чужої матінки.*
4. *Од своєї до чужої, 2  
До свикрухи лихої.*
5. *Бо в чужої матінки 2  
Сніданнечка ни буде.*
6. *Сніданнечка ни буде, 2  
Гобідець в полудень.*
7. *Гобідець в полудень, 2  
Вичера й у півночі.*
8. *Вичера й у півночі, 2  
Виплачиш карі очі.*
9. *Самі сядуть вичерати – 2  
Тибє пошлють до броду.*
10. *Тибє пошлють до броду, 2  
По холодную воду.*
11. *Принесла води з броду: 2  
– Подай, нивістко, пити.*
12. *Подай, нивістко, пити,– 2  
Нивістко, ложки мити.*
13. *Помивши, постиливши, 2  
Лягай, нивістко, спати.*
14. *Лягай, нивістко, спати, 2  
Бо нима чого вичерати.*
15. *Коли б матінка знала, 2  
То вичеру прислала б.*
16. *Ни місяцем – то зорою, 2  
Ни братом – то систрою.*
17. *За новою коморою, 2  
Стоїть брат з систрою.*
18. *– Ходи, сестро, до мене, 2  
Повичерайш й у мене.*
19. *– Я вже, брате, вичерала, 2  
Гіркою калиною.*

*20. Гіркою калиною, 2*

*З чужою родиною.*

*21. Гіркими бубочками – 2*

*Дрібними слізочками.*

Як уже вгостили молоду з дружками, ти й тоді вони встали і співають:

**18/2**

*З високого неба, 2*

*Кого дуже треба,*

*Пахущого зілля,*

*Просимо на висіллі.*

*Пахущої руди,*

*Просимо вас прийти.*

Три рази переспівали, ти й виходять на двір, а там ше й таких заспівають:

**19/2**

*Ой були ми в молодого – 2*

*Ни давали нам нічого.*

*А давали нам полови,*

*Шоб ми в роті покололи.*

**20/2**

*Ой були ми в мамі – 2*

*Ни давали нам гами.*

*А яшної полови,*

*Шоб в роті покололи.*

Як прийдуть до доми, до хати молодої, коло воріт дружки співають:

**21/7**

*1. Й усі двори та й обходила, 2*

*Нігде слізки та й ни пустила.*

*2. А як прийшла та й на батьків двір, 2*

*На ворота похилилась.*

*3. На ворота й похилилась, 2*

*Тяжко-важко зажурилась.*



4. – *Ой ти дворе, ой ти мій дворе, 2*  
*Ой батеньку, ти мій соколю.*
5. *Молодую мене заміж даєш, 2*  
*Та й світ мені та й зав'язуєш.*
6. *Чи я тобі та й накучила, 2*  
*Що ти мене та й заручила.*
7. – *Ой ти мені не накучила, 2*  
*Накучили твої товаришки.*
8. *Під віконце підбігаючи, 2*  
*Тебе з хати викликаючи.*
9. *Тебе з хати викликаючи, 2*  
*Мене, неньки, не питаючи.*
10. – *Чи ж я тобі хліба-солі переїла, 2*  
*Чи ж я тобі та й надоїла?*
11. – *Накучили мені твої старости, 2*  
*Все столики застеляючи.*
12. *Все столики застеляючи, 2*  
*Тарілочки наповняючи.*

Коли дружки переспівали, виходить мати молодої і просить їх до хати.

## ПОСАД МОЛОДОЇ

Молода з дружками заходить до хати і її садовлять на посад\*. Батько і мати кажуть заводити за стіл, всі дружки співають:

22/16'

*Іде Гануня на посад,  
Стрічає її Господь сам.  
З її долею і щасливою,  
з доброю годиною.*

На посад молоду веде брат, а як нима брата, то хто-небудь із родичів. Брат бире хустку, подає молодій і за кінець хустки, за сходом сонця, веде молоду три рази кругом стола. За молодою

\* Посад – місце за весільним столом для наречених.





іде ше сестра чи дружка. Два рази обвів, а на третій — посадив на лавку, застеляну кожухом.

Посадовлять, тоді вже дружки сядають. В самий період, за столом, дружки співають: "А в горідечку, частокілочку розвивається зіллє" [№3].

## ВИПІКАННЯ КОРОВАЮ

Колись коровай пекли ввечері. Молода обпросить, прийшли до хати — коровай місять. Коровай сходить, а молода з дружками за столом сидить і співають. Оце поставлять дружкам по полумиску капусти і більш нічого. Під вечір сходились коровайниці місити та випікати коровай. Як заходять до хати, то спочатку цюлюють висілну матір, а потім — зо всіма цюлюються і кажуть: "Хай вам Бог помагає". На коровай несли по полумиску муки, в муку клали з десяток яєць, масло. Всі коровайниці все времнє зав'язані молодницею — це наче не зав'яжуться (колись "під бороду" не зав'язувались). Коси закрутить з обох боків на мотузочок — це були кички\* такі. А як нима косей, то "куклу" крутить\*\*. То це вже, щоб люди не бачили. Потім — чіпець\*\*\*. Це така маленька шапочка: спереді пасочка рівенька, а по боках зборки такі, а ззаду на шнурочок стягувалось. Тий кички під чіпцем лежать гарненько. Потім закладе закладку на хустці і зав'яжеться — хустка "на дзьобик". І вона на молодицю похожа. А косини ніде не побачиш, бо це ж коло тіста ходиш. Винесли стілець, застеляли його кожухом, ставили на кожух ночви, завсігда побільш на кожух, а топір стали на подушку. Чотири коровайниці мили руки і кажуть: "Дай, Боже, в добру пору почати, в кращу кончити". Всі: "Дай, Боже".

Тоді дозволяються:

— Пані старості і пані постарості! Раз, другий раз і третій.

Всі, хто є в хаті, кажуть:

— Раді слухати.

Ти й коровайниці знов:

— Благословили на все добре, благословіть молодим коро-

\* Кичка — старовинний спосіб закручування волосся на голові мотузкою з льону чи конопель.

\*\* Тобто, у волосся закручували багато лляного або конопляного волокна, щоб кичка була пишнішою.

\*\*\* Чіпець — стародавній жіночий головний убір.



вай замісити!

А вже їм кажуть:

— Хай Бог благословить всі три рази разом!

Тоді співають:

**23/2**

*Благослови, Боже, 2  
І готець, і мати  
Своєму дитяти,  
Коровай замісити.*

Тоді коровайниці сиплють муку і починають місити коровай. В коровай вб'ють з десять чи з п'ятнадцять яєць. Ллють молоко, масло чи олію, сметану. Гинше старається, щоб було жирніше, то тоді коровай буде негарний. Як менше жиру, то він буде гарненький. Сиплють цукор, горілку ллють — стопку, чи там дві. Коровай робили з білої петльованої муки\*, а як ни було, то мололи пшеницю в жорнах. Дуже м'якусінько змелють. Пекли ше й із ячменю, ше й таке було. Дружки зійшлися, ячмінь обтовкли, намололи, от такий коровай був. Колись як дружкою йти, то треба було добре наробитись. І просо товкли на кашу і мололи в жорнах на всяку всячину.

Коровайниці місять коровай і співають:

**24/3**

*Ой, як же ж я на коровай ішла — 2  
Коробочку яєць несла.  
Пиристріли мене хлопці —  
Та й побили яйця в коробці.  
Зробили міні біду,  
З чим же я на коровай піду?*

**25/3**

*Ой підем ми до Крим'янця, 2  
Забиремо з колискою яйця.  
Будемо бити, бити,  
Коровай місити.  
А з Крим'янця яйця —  
До нашого коровайця.*

\* Мука високого гатунку, що змелена у млині на вальцях.



26/2

*Ой у саду віхті\* вісять, 2  
Сам Господь коровай місить.  
Пречистая світить,  
Ангели воду носять,  
В Господа-Бога просять.*

27/21<sup>✓</sup>

- 1. Не нисіте води із Дунаю, 2  
Не місіте, чужі, короваю,  
Принісіть з криниці –  
Замісіть систриці.*
- 2. Не з Дунаю вода, з криниці –  
Замісили коровай систриці.*

Замісили, тісто зійшло. Топір ставлять миску: на дно кладуть два колоски і гроші – і вже тоді кладуть тісто. Одна коровайниця взяла руками тіста – скільки вмістилось, переклала в миску. Другий раз тіста не докладе. Розпліскують його руками. Навкруг роблять обруч з тіста, щоб шишки ни падали. Є й така пісня:

28/12

*А вже наш коровайчик зійшов,  
Золотим обручем обнявся,  
З повною рожою зрівнявся.*

А топір коровайниці сядають навкруг стола, кожна бире собі по куску тіста і починають ліпити коровай. Роблять такі шишки: на низ кладуть більшенькі, а на верх маленькі й манюсінькі. Ти й знову співають:

29/24<sup>✓</sup>

- 1. А Гануніна мати, та й по ялоньці ходить.  
Та й по ялоньці ходить, та й сусід своїх просить:*
- 2. – Сусідоньки мої, голубоньки, 2  
Та й ходіте до мене.*
- 3. Не до мене – до мого дитяти, 2  
Короваю зивати.*

\* Віхоть – шматок старої тканини для миття й чищення чого-небудь.



4. *Та зивайте коровай красин, 2*  
*Як на небі та й місяць ясин.*  
5. *Обліпите його шишечками, 2*  
*Як той місяць та й зірочками.*

30/2

*Короваю-раю 2*  
*Я тебе зиваю,*  
*Із Божого дару,*  
*Медом поливаю,*  
*Цукром посипаю,*  
*В квітки й убираю,*  
*В квітки і барвінки –*  
*Шоб любились дітки.*

31/2

*Коровайове тісто, 2*  
*Та й побігло на місто,*  
*А з міста на ринок,*  
*Розстелилось, як барвінок.*

Коли ліплять коровай, то коровайницям затикають за хустку над лобом по два колоски. В молодого – то це брат, або як сестра є з чоловіком – то чоловік цей затикає. Сват рве колоски з житнього покутного снопа, який ставлять зранку на покуті, тиче по два колоски за намітку\* кожній коровайниці і цюлується з кажною.

Коровайниці співають:

32/2

*Ой тиче нам, тиче, 2*  
*Чужий чоловіче,*  
*Ружовую квітку –*  
*Чужим жінкам за намітку.*

Шоб піч добре нагоріла і шоб гарно спікся коровай, то співають:

\* Намітка – покривало з тонкого серпанку, яким зав'язують поверх очіпка голову заміжньої жінки.



33/12

*До бору, бояри, до бору,  
Рубайте сосну здорову.  
Та кладіть її на загніт,  
Щоб був коровай на весь світ.*

Коли коровай заліпили, то ставлять, щоб зійшов:

34/ –

*Сходь, короваю, з великого гаю,  
?*

Коровай зійшов, тоді його мастять і сажають в піч. Старший сват, або який є чоловік в хаті, бире мітлу з соломі і вигортає піч і типір сажають цей коровай. Як сажають, то двері зачиняють, щоб ніхто не зайшов до хати.

35/19'

*Помело, дружбонько, помело,  
Щоб твею головою вимело.  
Як не буде помелища –  
Буде твоя бородища.  
Як не будеш помелом мести –  
Буде твоя борода трасти.*

36/11

*У старшого боярина – кривая нога,  
Й а в другого боярина – сива борода,  
Й а в третього боярина – лиса голова.  
Кривою ногою жар вигортав,  
Сивою бородою піч вимітав,  
Лисою головою коровай сажав.*

Сажають коровай у добре випалену піч.

37/3'

*Піч наша регоче, 2  
Та чогось вона хоче,  
А припічок усміхається,  
Короваю сподівається.*



### 38/3

*А в нашій печі, 2  
Та золотії плечі,  
А срібнії крила,  
Шоб коровай гнітила.*

Коли коровай у печі – співають:

### 39/2

*Чиривата місила, 2  
А горбата ліпила,  
А чирнявая та білявая  
Й у піч заглядає,  
Чи хороший коровай має.*

Посадили коровай у піч, тий коровайниці миють руки. Воду, у якій мили руки, виливають під родюче дерево. Топіро одна одній прикладають до лица руки, буцімто умивають і цілюють-ся. Коровайниць садовлять за стіл і дають їм вичерати. Після вичері витягують з печі коровай. Дивляться, чи добре спікся, бо гарно спечений коровай – на щасливу долю. Як коровай репнув\* – то недобре, а як вдався – то на щастя.

В суботу пекли ше й шишки, калачі, плаксун. Колись все пеклось в суботу. Калачі на просіння, шишки могли спекти в п'ятницю, бо не вправлялись за один день. Шишок пекли парну кількість. Молодим пекли великі шишки. Дві до купи складались і така велика шишка получалась. Ше там на тій шишці зверха якісь квіточки пороблять.

Давали шишки ввечері, на коровай. Пекли ше такі маленькі калачики, якими обсилали рід. На їх ше казали "обсиланці".

Спечений калач стоїть ціле весілля на столі, це вже для молодого і молоді, це вже шоб вони сиділи перед калачами. Вбирають його калиною, барвінком. Вже як молотять коляду\*\*, то тоді його ріжуть.

В молоді пекли ше й плаксуна. Печеться він в скороді\*\*\*. Робиться таке колисо, кладеться на скороду, і кругом обліплюєть-

\* Репнув – тріснув.

\*\* Коляда – сніп із житніх або пшеничних колосків.

\*\*\* Скорода – сковорода.



ся шишечками. Часом і є дірочка, а часом і нема. А зара – то він побільш “спливає”. Спечений плаксун ставлять в полумисок на стіл, біля калача. Зверху кладуть навхрест дві ложки, привив’язані чирвоною биндою, вбирають калиною і барвінком. В понеділок на пиризву його несуть молодій снідати.

Колись спекли коровай, то тоді дають вичерати дружкам, а то дружки сидять і співають все времнє, а столи голі. Співали пісні, з якими ходили по силі, і начі\*. Пісні гарні і жалкі. Так співали, шо не можна було захопити\*\*.

#### 40/15

1. *Литять галоньки й у три радоньки –  
зозулька попиреду. 2*
2. *Й усі галоньки й по лугах сіли –  
зозуля й на калині. 2*
3. *Й усі галоньки захибетали –  
зозулька закувала. 2*
4. *– Ой, чого куєш, чого жалуєш,  
сивая зозуленька? 2.*
5. *Ой, чи тобі жаль темного луга,  
чи гіркої калини? 2*
6. *– Ни жаль же мені темного луга,  
ни гіркої калини. 2*
7. *Тоно мині жаль тої калини,  
шо стоїть в чистому полі. 2*
8. *Де я літала, де я бувала,  
на її спочивала. 2*
9. *Ідуть дружечки й у три радочки –  
Гануня попиреду. 2*
10. *Й усі дружечки по лавах сіли –  
Гануня на посаді. 2*
11. *Й усі дружечки, та й заспівали –  
Гануня заплакала. 2*
12. *– Ой, чого ж плачеш, чого жалуєш,  
молода дівчина? 2*
13. *Ой, чи жаль тобі батька старого,  
чи подвір’єчка його? 2*

\* Начі – ініші.

\*\* У розумінні – наввипередки.



14. – Ой ни жаль міні батька старого,  
ни подвір'єчка його, 2

15. Тоно міні жаль русої коси  
і дівочої краси. 2

41/15

1. Ой говорила пава з павою,  
сидячи над водою: 2
2. – Чи добре ж тобі, моя павонько,  
сидіти над водою? 2
3. – Поки міні добре, поки міні добре,  
поки дощу немає. 2
4. Дощі пирийдуть, береги займуть,  
мине павоньку зжинуть. 2
5. Ой говорила систра з систрою,  
сидячи на посаді: 2
6. – Чи добре тобі, моя систрице,  
сидіти на посаді? 2
7. – Поки міні добре, поки міні добре,  
поки боярів немає: 2
8. Бояри прийдуть, дружку одвидуть,  
мине саму покинуть. 2

42/7

1. – Сірий-білий та й лебедоньку, 2  
Чи був же ти та й на Дунайочку?
2. Чи був же ти та й на Дунайочку, 2  
Чи бачив ти чорну галочку?
3. – Ой був же я та й не барився, 2  
На галочку та й не дивився.
4. Вона мене ізлякалася – 2  
В темні луги заховалася.
5. Калиною обсадилася, 2  
Та й на мене не дивилася.
6. – Ти, хлопчино, та й молоденький, 2  
Чи був же ти в свої тещеньки?
7. Чи був же ти в свої тещеньки, 2  
Чи бачив ти дівку Гануню?
8. – Ой був же я та й не барився, 2  
На Гануню та й не дивився.





9. Вона мене застидалася, 2  
Та й за столи заховалася.  
10. Дружечками обсадилася, 2  
Та й на мене не дивилася.

43/13

1. Літав, літав соловейко по дубині,  
Та й нагледів зозуленьку, гей, на калині.
2. – Лети, лети, зозуленько, то й будеш моя,  
Вона йому закувала, гей, – неправда твоя.
3. – Лети, лети, соловейку, лети собі в гай,  
Шукай собі зозуленьку, гей, таку, як сам.
4. – Облітав я аж два сади, а це буде три,  
Не найшов я зозуленьки, гей, такої як ти.
5. Облітав я аж три сади, а це буде сім,  
Ой прийдеться повернутися, гей, до тебе зовсім.
6. Їхав, їхав хлопчина на сивім коні  
Та й нагледів дівчиноньку, гей, в батька на дворі.
7. – Гуляй, гуляй, дівчинонько, ти будиш моя,  
Вона йому одказала, гей, – неправда твоя.
8. – Ой їдь собі, хлопчино, ой їдь собі сам,  
Шукай собі дівчиноньку, гей, таку, як сам.
9. – Я проїхав дві губерні, а це буде три,  
Не знайшов я дівчиноньки, гей, такої, як ти.
10. Я проїхав п'ять губерній, а це буде сім,  
А прийдеться повернутися, гей, до тебе зовсім.

44/15

1. Ой оддавала матінка дочку,  
й у чужу стороночку. 2
2. Ой оддавала, наказувала,  
шоб сім літ ни бувала. 2
3. Побула рочок, побула другий,  
на третій заскучала. 2
4. Пороблю крильця з щирого серця,  
полину до матінки. 2
5. Полема летіла, поле кропила  
дрібними слізеньками. 2
6. Лісом летіла, гілля ломила  
своїми рученьками. 2



7. Прилетіла в гай, в гай густесенький –  
на калиноньці сіла. 2
8. Стала кувати, ни вимовляти,  
шоб ни почула мати. 2
9. Сидить матінка край віконичка,  
рушничок вишиває. 2
10. Й а найменший брат на порозі став,  
ружжо заражає. 2
11. – Ой дозволь міні, моя матінко,  
цю зозуленьку вбити. 2
12. Нихай ни кує, саду ни глушить,  
мого серця ни сушить. 2
13. – Ой ни дозволю я, мій синоченьку,  
цю зозуленьку вбити. 2
14. Бо цій зозульці, як нашій дочці,  
горе в світі жити. 2

45/9

1. Остання субітонька – 2  
Немита голівонька.
2. – Матінко-голубонько, 2  
Змий міні голівоньку.
3. – Не я твоя служечка – 2  
Є в тебе дружечка.
4. В неї ручки біленькі, 2  
До твоєї голівоньки.

46/15

1. Чириз сінечки – двоє дверичок  
й у вишневий садочок. 2
2. Ой туди пішла молода дівчина  
з своїми дружечками. 2
3. Ой й а за нею – молодий хлопчина  
з своїми боярами. 2
4. – Ой зажди, зажди, молода дівчино,  
шось я хочу сказати. 2
5. Ой був я в місті, чув я три звісті  
про тебе молодую. 2
6. Там сидять кравці та й шують чипці  
на твою голівоньку. 2



7. – *Ой, нихай шують, перешивають,  
то я їх ни боюся. 2*
8. *Й а з неділеньки на понеділок,  
то я в їх убируся. 2*

Як молода сирота, то співали таких:

47/15

1. *По чому знати, по чому відати,  
шо в сироти висілле? 2*
2. *Стіл нистеляний, двір ниметяний,  
родина нипрошана. 2*
3. *Пошлю галоньку на Вкраїноньку,  
по свою родиноньку. 2*
4. *Галонька литить, ни долітає –  
родина ни прибуває. 2*
5. *Пошлю сокілонька до високого неба –  
міні батенька треба. 2*
6. *Сокілонько летить, крильцями б'ється –  
батенько ни зведеться. 2*

48/7

1. *Ой на морі, на камені, 2  
Сиділи два ангели.*
2. *Сиділи й воду пили, 2  
Сидячи говорили:*
3. – *Ой поїдимо, браття, 2  
На тее подвір'єчко.*
4. *На тее подвір'єчко, 2  
Бо в сироти висіллячко.*
5. *Ой плаче вона, плаче, 2  
До столу припадає.*
6. *До столу припадає, 2  
Шо батенька й матінки нимає.*

49/13

1. *Ой ходила дівчина по крутій горі,  
Нагляділа селезеня, гей, й у морі на дні.*
2. – *Пливи, пливи, селезеню, стиха по воді,  
Прибудь, прибудь, мій батенько, гей, топіра міні.*



3. – *Не прибуду, моя доню, топіра тобі,  
Бо налягла сира земля, гей, на груді міні.*
4. *Бо налягла сира земля, шо й ни встану,  
Склепилися чорні очі, гей, шо й ни гляну.*
5. *Склепилися чорні очі на всі ночі,  
Господь тобі, моя доню, гей до помочі.*
6. *Єсть у тебе, моя доню, рідний дядько,  
Нихай тебе споражає, гей, так, як батько.*
7. *Єсть у тебе, моя доню, рідна тітка,  
Нихай тебе споражає, гей, як матінка.*
8. *Єсть у тебе, моя доню, родина твоя,  
Нихай тебе споражає, гей, як, бувало, я.*

Дружки повичерали, пока пікся коровай. Шишки вийняли – ти й роздають. Мати всім роздає шишки. Хто в хаті є, всім повинно бути по дві шишки. В самий період мати підходила до молодой, а вже потім усім роздавала. Молода встає, цюлує матір в руки і так дружки і жінки, кому дає, – всі цюлюють матір в руки. Роздали шишки, да й тоді приходять молодий зі сватами, боярами і музиками. Молодому шишку вдома давали. Коли він приходять в суботу ввечері до молодой, то вони міняються шишками. По дорозі до молодого гості молодой співали:

**50/14'**

1. *Котиться місяць до зірки –  
Іде парубок до дівки.*
2. *Іде парубок до дівки,  
Та й питається матінки.*
3. *Та й питається матінки:  
– Й а шо казати й у дівки?*
4. – *Не кажи, сину, нічого –  
Є в тебе свати для цього.*
5. *То й вони будуть говорити,  
Про тебе молодого.*

Дружки почули, шо йде молодий, то співають:

**51/12**

1. *Подивися, дівчино, й у вікно,  
Чи високо ясин місяць, чи низько?  
Чи далеко хлопчина, чи близько?*



2. Подивилась дівчинонька й у вікно –  
 Ни високо ясин місяць – низенько.  
 Ни далеко хлопчина – близенько.
3. Ни високо ясин місяць – й угорі,  
 Нидалеко хлопчинонька – на дворі.
4. Ни високо ясин місяць – під вікном,  
 Ни далеко хлопчинонька – за столом.

Як молодий приходить з шишками до молодої, то дружки його не пускають за стіл. Дружки співають:

52/2

*Ви бояри та й ни смійтеся, 2  
 На дружечок ни надійтеся,  
 Ни дасте горілки –  
 Ни пустим до дівки.  
 Як дасте горілки –  
 То пустимо до дівки.*

Старший бояр ставить на стіл горілку, дівчата п'ють і кажуть, що вода. Понапоюють дружок, послі дружки пускають молодого до молодої. Як посядали за стіл, ти й топіро молоді міняються шишками. Молода дає молодому свою, а молодий дає молодій свою.

В суботу ввечері свахи несли молодій чоботи.

53/12

1. Горіла липонька, горіла,  
 Під нею дівчина сиділа.  
 – Вставай, дівчино, ни сиди,  
 Вже ж тобі чоботи принесли.
2. Скидай батькові старії,  
 Взувай хлопчинові новії.
3. – В батькових я старих заскачу,  
 А в хлопчинових заплачу.

Як свахи переспівають пісню, то дають молодій чоботи, а бояри взувають молоду. Молода тоді дає молодому сорочку. Коли взули молоду, то починаються танці. Потанцювали і розходяться.



## Н Е Д І Л Я

### У МОЛОДОЇ. РОЗПЛІТАННЯ КОСИ

Перед вінчанням молодій розплітали косу. В ниділю рано сходяться дружки до хати молодої і ждуть, поки прийде молодий. Дружки співають:

54/12

*Зелена дїбровонька жовтим зацвіла,  
Десь нашого Василя так довго нима.  
Листи писала б – ни вмію,  
Посланців посилала б – ни смію.  
Ой сама б пішла – боюся,  
Далекая доріженька – втомлюся.  
Золотее зирнятко об стінку б'є,  
Вже наш Василько на дворі є.*

Молодий приходить з світилками, боярами, музиками, сватами, ти й молода ховається. На місце молодої садовлять когонибудь: чи якусь бабу, чи діда. Молодий з гостями стоїть коло порога, в хату ни заходять. Гості співають:

55/2

*На день добрий тому, 2  
А хто в цьому дому –  
Старому й малому,  
Ше й Богу Сьватуму.*

Гості молодої відспівують:

56/2

*Здоровії були, 2  
Шо нас ни забули.  
Старого й малого,  
Ше й Бога Сьватоого.*

Молодий з гостями заходить до хати. Дружки співають:

57/3

*Де ви, бояри, барились, 2  
Шо так довго забарились?*



*Чи коней ни мали,  
Чи пішки тріпали?*

**58/3**

*Наш сват пилихатий 2  
Ни зайде до хати.  
Наш сват гоноровий  
Та йде до гобори\*,  
З кізонькою витається,  
За здоров'я питається.  
А кізонька йому скаче,  
Й а сват сів та й плаче.*

Гості просять показати молоду. Молодому показують, ти й тоді бояри починають шукати справжню молоду. Коли цю молоду знайдуть, то ведуть до хати косу розплітати. Бояри бируть дручки і давай виганяти ту першу. Ти й тоді вже та молода сама втікає. Все це проходить дуже весело. Знайшли молоду, молодий з боярами сяде за столом.

Дружки:

— Пані старості і пані постарості! Раз, другий раз і третій!

Всі, хто є в хаті:

— Раді слухати!

Дружки:

— Благословили на все добре, благословіть молодій косу розплітати!

Їм відказують:

— Хай Бог благословить — всі три рази разом!

Дружки співають:

**59/2**

*— Благослови, Боже, 2  
І готець і мати,  
Своєму дитяті  
Косу розплітати.*

Перед столом ставлять стілець, застеляють його кожухом, кладуть під нього гроші і садовлять на нього молоду. Дружки співають:

\* Гобора (обора) – відгороджена частина подвір'я з приміщеннями для худоби.



60/2

1. *Подай, мати, стільця, 2*  
*Золотого грибінця,*  
*Нового кожуха,*  
*Шоб сіла молодуха.*
2. *Дала мати стільця,*  
*Золотого грибінця,*  
*Нового кожуха,*  
*Шоб сіла молодуха.*

Підходить мати, яка нисе в місці масло, ним змащує косу.

61/7

1. *Ой дай, мати, до коси масла, 2*  
*Шо я тобі корови пасла.*
2. *Із різкою під берізкою, 2*  
*Та й на ранній росі.*

62/3

*Подай, мати, до коси масла, 2*  
*Шо я тобі корови пасла.*  
*На ранній росі,*  
*На зеленім просі.*

Біля молодой стоять дружки і кличуть брата, щоб розплітав косу своєї сестри. Брат підходить до молодой і розплітає. Колись заплітали дві коси і закладали їх у "кошик"\* . Брат розв'язує гуплітки\*\* і кидає на дружок. Хто з дружок зловить, та дуже рада, бо швидше замож вийде. Дві коси брат кладе навхрест, тий вже розплітає. Одну косу трошки розплів, другу, тий вже дівчата розплітають. Дружки співають:

63/23'

1. *Прошу й, брате, й до хати – 2*  
*Кісоньки розплітати.*
2. *Й а брат сестрицю розплітав,*  
*Де ж він гуплітки подівав?*

\* Закласти в «кошик» – оформити сплетені коси на потилиці у формі еліпса.

\*\* Гуплітка (уплітка) – стрічка, яку вплітали в косу.





- До міста носив – ни продав,  
Меншій сестриці на знак дав.*
3. – *На тобі, сестрице, сестрин знак,  
Шоб скоро дождалась собі так.*
4. *На тобі, сестрице, цей значок,  
Шоб скоро дождалась за рочок.*

Потім підходили всі дружки і потроху розплітали.

**64/9**

1. *Як я в косах ходила, 2  
То я вас ни просила.*
2. *А тепера вас прошу – 2  
Розплитіть міні косу.*

**65/2**

*На дворі терен тешуть – 2  
А в хаті косу чешуть.  
У сінечках тріски скачуть –  
А у хаті дружки плачуть.*

**66/13**

1. *Полинули голубоньки – вже не прилинуть.  
Й а розплели русу косу, гей, – вже ни заплетуть.*
2. *Полинули голубоньки на ріки –  
Та й розплели русу косу, гей, навіки.*

**67/2**

*Розплітала мене дядина – 2  
Сичала, як гадина.  
Як сестриця прийнялася –  
То й кісонька розплілася.*

Як чешуть косу, то нарощне впускають грибінець і співають:

**68/11**

*Й упав грибінець під стілець:  
– Подай, Васильку, грибінець,  
Розчесати русу косу під вінець.  
– Я тобі, Гануню, не вдовець,  
Шоб я тобі подавав грибінець.*



Молодий подає дружкам грибінець. Дружки розплели, розчисали ти й вбирають.

69/7

1. *Розчисала та й грибінкою, 2  
Затикала з рожки квіткою.*
2. *Розчисала та й грибінцями, 2  
Затикала чорнобривцями.*

70/12

*Ой просо, просо-волоото,  
Ой косо, косо-золото.  
Не рік я тебе чисала –  
Щосуботоньки змивала.  
Щонеділеньки вбирала,  
В зелений віночок квітчала.*

Колись коси розпускали по спині. Бинди вздовж покладяні, зверха – “вінок” і вельон. Потім вже коси закручували, накладали на голову вінок з чирвоною биндою, гарленту і вельон. Як вельона складали, то його складали шлярочками\*: перша – сама менша, друга – більша, третя – чуть вища. Шили вінок з лучки (лучка – це клоччя), під сподом – чирвоненька бинда, а поверх нашивалось таке дрібненьке блискуче намисто. Як молода ницесна, то ни кладе вінок на голову, а як чесна, то накладає. Як почипили вінок, то співають:

71/2

*На дворі просо молотять, 2  
А в хаті косу золотять.  
А вже просо змолотили,  
А вже косу взолотили.*

Як вбрали молоду, то вона встає із стільця, а дружки стараються одразу сісти на стілець, щоб скоріш заміж вийти. А хлопці хотять вкрасти кожух чи подушку, на якому сиділа молода. Це щоб дівчата викупляли.

\* Шлярочка – матерія, зібрана в складки.



## ПРИШИВАННЯ КВІТОК

Вбрали молоду, молода сяде за стіл і молодий біля неї. Дружка з молодого знімає шапку і просить благословення вінка пришивати. Пришиває вінок старша дружка. Дружки співають:

72/3

*Я швачка з Вильова\*, 2  
Приїхала вчора:  
Вінки пришивати –  
По чирвінцю брати.*

73/3

*Як була я швачка маленька, 2  
В мене була ручка біленька.  
В мене була голка тоненька:  
Вінки пришивати –  
По чирвінцю брати.*

Коли старша дружка пришеє вінок, то кладе шапку собі на голову і добре тримає, щоб ні вкрали. Співає і танцює:

74/11

*– Подивися, зятиньку, на мене,  
Чи ні краций козак й од тебе?  
Й у твою шличку-ковпачку\*\*,  
Й у пришитому віночку.*

Молодий довго торгується з дружкою, заки викупить шапку. За вінок молодий кладе добрі гроші, а як мало, то дружки співають:

75/3

*Ой казали – зять багатий, 2  
Обіцявся золотого дати.*

---

\* З Вильова – зі Львова.

\*\* Шличок-ковпачок – старовинний конічної форми головний убір, обшитий хутром. Верх шапки (переважно з тканини) звисає вниз.



*Й а з того золотого  
Нимає нічого.*

**76/3**

*Я ни буду мідяків брати, 2  
Я ни буду казанів латати.  
Дайте міні таляр\* битий  
За віночок штий.*

**77/3**

*Старший бояр пелехатий 2  
Бігає кругом хати.  
Грошей позичає –  
Квітку викупляє.*

Після викупу старша дружка скидає з себе шапку і вдягає на голову молодого. Дружки пришивають квітки боярам, за що просять викуп.

**78/8**

*Було ни йти в бояри, 2  
Як ви грошей ни мали.  
Було йти молотити,  
Шоб грошей заробити.  
Було йти свиней пасти,  
Шоб грошей трохи скласти.  
Було йти собак бити,  
Шоб грошей заробити.*

Пришили квітки, тий ідуть до вінчання.

## **ВІНЧАННЯ**

Як ідуть до вінчання, то батьки благословляють молодих. Батьки сядуть посеред хати на стільці, застеляному кожухом, держать в руках гобрази. Молоді стають навколена, тримають в руках хліб. Три рази вклоняються батькам, цілують батька й матір, хліб і гобрази. Всі співають:

---

\* Таляр – старовинна срібна монета.



79/13

1. *Похильнее дерево-яворина –  
Покірнее дитятко, гей, Гануня.*
2. *Поклонися, Гануню, низенько,  
Нихай тибє благословлять, гей, хорошенько.*
3. *Похильнее деревце-яворець –  
Покірнее дитятко, гей, Василь-молодець.*
4. *Поклонися, Васильку, низенько,  
Нихай тибє благословлять, гей, хорошенько.*

Батьки дають молодим гобрази з рушниками (молодій – Матір Божу, молодому – Сина Божого) і ідуть до церкви. Мати обсипає всіх зерном (пашнею), копійочками, цукерками. Жінки вийшли, раз заспівали і вирнулись назад.

80/2

*Рубайте калину,  
Встеляйте стежину  
Нашій молодінці –  
До Сьватої церківці.*

81/2

*Рубайте калину,  
Встеляйте стежину  
Нашому молодому –  
До Божого дому.*

По дорозі до церкви не співали. Мати висілна до вінчання ни йшла. Ще перед висіллям, за тиждень раніше, молоді сповідаються, а вже потім вінчаються. В церкві свахи давали священнику хустку чи рушник, шоб зав'язати молодим руки, стелили під ноги молодим рушник і клали під нього гроші, шоб жили багато. Родичі молодої намовляли молоду стати першою на рушник, шоб бути старшою над чоловіком, а родичі молодого намовляли його, шоб він став першим на рушник. Але молоді домовлялись стати на рушник разом. Молоді диржали в руках свої засвічані свічки. Коли в одного з молодих свічка більше надгорала, то це означало, шо той з них раніше і помре. Молодим вінця тримають старша дружка і боярин. Вінець треба три-



мати правою рукою, лівою ни годиться. Як звінчали, то молода тягне ногою рушник, на якому стояла, аж до порога церкви, щоб дружки в цьому році заміж повиходили. На вінчанні батюшка давав молодим каблучки. Робили їх самі, клепали з мідних грошей. Дірку пробивають посередині: встромляють якусь залізачку всередину (зразу тоненьку — помаленьку тра розпліскувати), потім більшу засовують. І так, аж поки розплещуть на палець.

## ПІСЛЯ ВІНЧАННЯ

Як молодих звінчали, вони вийшли з церкви, то зразу співають:

82/8

*Дякуєм попонькові, 2  
Нашому батенькові,  
Шо він нас ізвінчав,  
Нидорого й узяв —  
Півтора золотого.  
За князя молодого.*

83/2

*Ой були ми в Бозі, 2  
Стояли на порозі.  
Всі дзвони дзвонили,  
Люди говорили.  
Підківками бражчали,  
Як дівчину вінчали.*

84/2

*На городі копа, 2  
Підманули попа —  
Дали йому два злотківці\*,  
А він думав, шо чирвінці\*\*.*

\* Злотківець — діалектна назва монети номіналом 15 копійок.

\*\* Чирвінець (червінець) — золота монета.



**85/2**

*Ламайте калину, 2  
Встеляйте стежину:  
Молодій, молодому –  
До самого дому.*

**86/2**

*Помаленьку йдіте 2  
Пилу ни робіте,  
Шоб на наш віночок –  
Ни припав пилочок.  
Шоб наша пава  
Пилом ни припала.*

Коли молоді виртаються з церкви додому, то по дорозі їм приймають дорогу. Виходять родичі, або чужі люди, або діти, ставлять стілець посеред дороги. На стільці хліб, чи букетики з колосків, покладяні навхрест. Молоді підходять, цюлюють хліб, а сват тому, хто перейме, – платить, і йдуть далі. А дружки співають:

**87/12**

*Вороги, вороги, – з дороги,  
Ни пириходьте дороги.  
Нихай пириіде родина,  
Шоб була щаслива година.  
Нихай пириіде й увесь рід,  
Шоб була щаслива на весь вік.*

**88/11**

- 1. Попиреду сокілонько, попиреду,  
Накажіте матінці, шо я йду.  
Нихай виходить протів нас  
Та нихай питає усіх нас:  
– Де ж її дитятко бувало?  
– Під царським вінцем стояло.*
- 2. Під царським вінцем стояло,  
З правої рученьки шлюб брало.*



89/12'

1. *Попереду сокілонько, попереду,  
Накажіте матінці, що я йду.  
Нихай виходить з калачем,  
Бо йде дівчина з паничем.*
2. *Ой з паничем, ни з паничем – з мужиком,  
Зв'язані рученьки рушником.*
3. *Ой рушником, ни рушником – хустка була,  
Вже наша Гануня шлюб взяла.*

Як доходять до хати молодої, то співають:

90/3

*Вийди, мати, з хати, 2  
Впізнавати дитяти.  
Їдного рожденного,  
Й а другого – судженого.*

91/3

*Вийшла мати з хати, 2  
Ни впізнала дитяти.  
За русими кісоньками,  
За дрібними слізоньками.*

Біля воріт батьківського двору молодих пириймають. У двір ни пускають ні молодих, ні нікого з родичів. Ставлять стіл з горілкою та закускою. У свата просять викуп, інакше в двір ни пускають. Часом довго торгуються, то дружки співають:

92/8

*Доки ми стоятимем, 2  
Це море топтатимем –  
Жовтими чобітками,  
Золотими підківками?*

Сват дає викуп, тоді наливають горілку. Молоді горілку тоно пригублять, а те виллють чириз себе. Після цього молоді входять на подвір'я і стають перед порогом. Дружки співають:





93/2

*На день добрий, мати, 2  
Чи заметяні хати?  
Чи застеляні столи  
Без мене, молоді?*

Хатні відспівують:

94/2

*Заметяні хати, 2  
Застеляні столи 2  
Без тебе, молоді.*

Батько й мати виходять до них за поріг з хлібом і сіллю. Молоді нахиляються, їх благословляють. Потім батьки підіймають угору хліб з сіллю і молоді попід ним проходять у хату. За ними ідуть усі гості і зразу сядуть за столи: біля молодого по ліву руку – його рід, а біля молоді – її рід. Біля молодих сидять старша дружка і старший бояр.

Мати насамперед засвічує свічку. Дружки співають:

95/13

- 1. – Ой засвіти, мати, свічку, постав на столі,  
Нихай же я подивлюся, гей, чи пара й міні?*
- 2. Засвітила й мати свічку, ни ясно горить,  
Ой Боже мій, милосердний, гей, з ким я буду жить?*
- 3. Засвітила мати свічку – та й погасла,  
Ой Боже мій, милосердний, гей, я й нищасна.*

Батьки підходять до молодих, прочитали "Отче наш", поздоровляють молодих і "пускають" першу чарку: батько – в один бік, а мати – в другий. Як пускають першу чарку, то батьки говорять: "За всіх здоров'ячко! Дай, Боже, щоб жили діти здорові!" Дружки співають три рази підрад:

96/9

- 1. Матінко, й пирипоєм, 2.  
Пирипій щастя й долю.*
- 2. Як я багата й буду, 2  
То я вас ни забуду.*



*3. Як міні доля минеться, 2  
То це все споминеться.*

В самий період за столом співали:

**97/3**

*Скочу чириз стінку – 2  
Нарву я барвінку.  
Розстелю по столу –  
Подивлюсь по ньому:  
Шоб було зилиненько,  
Гобідати й веселенько.*

На гобід давали капусту, борщ, кашу, белку (смажене м'ясо з картоплею, приправлене підливою), вареники з сливками, колотушу (паране молоко, заправлене сметаною) і ше холодець поставлять і потрошку м'яса, хліб та горілку. На висіллі горілки тра було відер зо дві. І це було все. Першою подають капусту:

**98/8**

*Мілка капуста, мілка – 2  
Сікла Гануня-дівка.  
Ой сікла-присікала –  
Для гостей приправляла.*

**99/2**

*Ой з-за гори гуска летіла, 2  
З перцем капуста кипіла.  
З перцем і шафранами\*,  
З усякими приправами.  
Ой з перцем – ни з перцем,  
Просим з щирим серцем.*

Дружки боярам співають:

**100/3**

*Їжте, бояри, капусту, 2  
Наша капуста тлуста\*\*.*

\* Шафран – трав'яниста рослина, яку використовують для виготовлення прянощів.

\*\* Тлуста – жирна.



*Шоб ви дома ни казали,  
Шо вам їсти ни давали.*

Подають кашу.

**101/2**

*Усе ця каша, та каша – 2  
Ни вродила морквиця наша.  
Горох при долині –  
Вирили моркву свині.*

**102/2**

*– Куховарочко наша, 2  
Ни посмачана каша.  
Ложкою поводитє –  
Кашу посмачіте.*

Як подають нову страву, то куховарка приказує: "Нова-нови-на, шоб ни болів ни живіт, ни спина".

Дружки боярам співають:

**103/2**

*Й а горобчик ніжкою тупче: 2  
– Їжте, бояри, лучше.  
Шоб ви дома ни казали,  
Шо вам їсти ни давали.*

**104/2**

*– Ви, бояри, з чужої сторонці, 2  
Ни биріте по повній ложці.  
Та биріть по половинці,  
Шоб хватило всій родинці.*

**105/8**

*Їли бояри, їли, 2  
Цілого вола з'їли –  
На столі ні кришички,  
Під столом ні кісточки.*

Свахи дружкам:



106/8

*Їли дружечки, їли, 2  
Півголубчика з'їли –  
На столі всі кришечки,  
Під столом всі кісточки.*

Дружки світилкам\*:

107/2

*– Світилочко, пишная пані, 2  
Погобідай-но з нами.  
Шоб ви дома ни казали,  
Шо вам їсти ни давали.*

Світилки:

108/2

*– Ой, як би ж я – пишная пані, 2  
Ни сиділа б я з вами.  
А сиділа б з паничами,  
За білими калачами.*

Дружки сватам:

109/3

*– Ріжте й музики, ріжте, 2  
А ви, сватове, їжте.  
Шоб ви дома ни казали,  
Шо вам їсти ни давали.*

110/2

*Сидить півень на полиці, 2  
Розпустив косиці.  
В пляшку заглядає,  
Шо горілки немає.*

111/3

*Де той дядько Йосип, 2  
Шо горілку носить?  
Під полою тисне –  
Нихай вона йому скисне.*

---

\* Світилки – дівчата від молодого.



112/22'

1. – *Їжте, сватове, їжте... 2*  
*Ми для цього прибиралися,*  
*Бо ми цього сподівалися –*  
*Чорного вола вбили.*  
*Чорного рогатого –*  
*Для роду багатого.*

Свахи:

2. *Було ж вола ни бити,*  
*Було свиню колоти.*

Дружки:

3. *Свиня роботу мала,*  
*За кнурами ганяла.*

113/2

*Ой, що ж це за дорога – 2*  
*Од стола до порога?*  
*Дружечки втоптали,*  
*Помії хлебтали.*

114/2

*Старша дружка – ворона, 2*  
*Стала край порога:*  
*Ноги розставила,*  
*Рота роздявила,*  
*В постолі й узулась,*  
*Як сова надулась.*

Дружки:

115/2

*Лізла сваха по драбині, 2*  
*Й упала межі свині.*  
*Стали їй свині ссати,*  
*Думали, що їх мати.*

Свахи:

116/2

*Наші дружки з міста, 2*  
*Їх голови з тіста.*  
*А зуби з соломи –*  
*Крачуть, як ворони.*



Дружки:

117/2

*Під порогом корито, 2  
Повне води налито.  
Там дружки ноги помили,  
А свахи воду попили.*

Свахи:

118/2

*– Чом ви, дружки, ни співаєте, 2  
Чи ви зубів та й ни маєте?  
То зробіте зуби з липи,  
Шоб зуміли й пісню піти.*

Дружки світилці:

119/11

*– Світилко-шпилько, при стіні,  
На її сорочка – ни її.  
Прийшла совсіда під вікно –  
Скидай сорочку, бо стидно.*

Свахи:

120/11

*– Брешите, дружечки, як сучки,  
В мене сорочок – три стіжки.  
Мині матінка нашила,  
Шоб я здорова сходила.*

Дружки:

121/2

*А в нашого свата, 2  
Солом'яна хата.  
Високі пороги,  
Свахи кривоногі.*

122/2

*А в нашого свата, 2  
Виликая хата.*



*А двери з радіюги\*,  
Ви, свахи, б...и*

**123/2**

*Їхав сват із поля, 2  
Т...в сваху стоя.  
А сваха ригоче,  
Ше й лежачи хоче.*

Свахи:

**124/2**

*Під порогом ямка, 2  
Там лижала ярка\*\*.  
Ой там дружки й убиралися,  
Під хвіст її виглядалися.*

Погобідали да й співають:

**125/2**

*Ой старосте-дядьку, 2  
Глядіте порадку.  
Виведіть нас з хати,  
На двір танцювати.  
На двір танцювати,  
Боярів оглядати.  
Ой, чи криві, чи горбаті,  
Чи вміють танцювати?*

Як дружки погобідали, то садовлять родичів. В самий період садовлять хрищених батьків біля молодих, ти й тоді вже всі родичі сядають. Дружки та бояри виходять із хати, музики зразу починають грати якийсь танець. Найчастіше – то це польку. Танцюють довгенько і всякі танці: гойру, серб'янку, карапет, корбочку, зареченьку, криков'як, шир, подіспант, охвір, вінгерки. Музики грають на гармошці та балалайці. Це вже пізніше духовна музика стала грати. Як заграють, то попробуй вибери\*\*\*. Було й таке, що музики вже так грають, щоб дівчата їх ни пири-танцювали.

\* Радюга – рядно.

\*\* Ярка – молода віця, яка ще не ягнилася.

\*\*\* У розумінні – важко витанцювати.



## ВИКУП МОЛОДОЇ

Потанцювали ти й вже будуть молоду продавати. Поки молодий на дворі, брати бируть молоду з дружками і видуть їх за стіл, а самі стають коло молодої. Молодий з боярами заходить до хати, але до молодої його ни пускають. Молодий мусить дати братам викуп за сестру. Брат стоїть з прутом коло систри і ни пускає до молодої. Дружки їм співають:

126/2

*Ни наступай, литва – 2  
Буде між вами битва.  
Будимо воювати –  
Гануні ни давати.*

Старший боярин підходить до столу і каже до братів:

– А хто це наше місце зайняв?

Брати відказують:

– А шо ви такі за люди, шо ше й питаєте? Ми заробили, шо тут сіли.

Старший бояр підходить ближче до стола і каже:

– Ану покажіть, де ви заслужили, бо в нас є чим прогнати!

Брат одказує:

– І в нас же є чим прогнати!

Дружки співають:

127/12

- 1. Вискочи, братіку, на лавку  
Та бири, братіку, булавку,  
Та зажени боярів під лавку.*
- 2. Біжи, біжи, братіку, в темний луг  
Та виріжи, братіку, шматкий прут,  
Та зажени боярів в тісний кут.*

Замовкнуть дружки, ти й бояри знов до братів:

– Дамо викуп, тоді впустите на місце?

Брати:

– А шо дасте?

Бояри:





– Хай вам – місце, а нам те, що на місці сидить – нашу молоду.

Брати:

– Е, то дорого коштує. Вона нам все дуже гарно робить. А скільки всього переїла!.. Ми вам її дешево ни віддамо. Вона в нас пару бичків з'їла, пару кабанів. Як ми її вам віддамо, то хто буде по хазяйству робити? Як дасте викуп, то пустимо.

Дружки співають:

**128/8'**

*Братіку, ни лякайся, 2  
Ше лучше постарайся.  
Ни продавай систри  
За гріш\*, за чотири.  
Бо систриця – родина,  
За столом, як калина.*

Молодий:

– Кажи, шо хочиш!

Брат:

– Дасте сто чирвінців?

Бояри:

– За сто чирвінців і сто можна купити.

Дружки:

**129/3**

*Ой казали – зять багатий, 2  
Обіцявся золотого дати.  
А з того золотого –  
Нимає нічого.*

**130/2**

*– Ни стій, зятю, за плечима, 2  
З чорними гочима.  
Встроми руку й у кишеню  
Та й набири грошей жменю.  
Посип на тарілку,  
За Гануню-дівку.*

\* Гріш – у ХІХ ст. дрібна розмінна монета (1/2 коп).



131/8

*Вбогі бояри, вбогі, 2  
Збивали в козла роги.  
Носили їх продавати,  
Шуврину\* іскупляти.*

132/2

*Старший боярин – лахмут\*\*, 2  
Соломою напхнут.  
Пиривеслом\*\*\* підв'язався,  
На висілле притаскався.*

133/2

*Старший боярин – чванька, 2  
Надувся як банька.  
Дайте шось пробити,  
Шоб вмів говорити.*

134/8

*Було ни йти в бояри, 2  
Як ви грошей ни мали.  
Було йти молотити,  
Шоб грошей заробити.  
Було йти свиней пасти,  
Шоб грошей трохи скласти.  
Було йти собак бити,  
Шоб грошей заробити.*

Бояри скинули на полумисок ше скільки-небудь грошей, ти й питають:

– Тепер усі?

– Усі, – кажуть брати. Бируть гроші і втікають попід столами, а то ше бояри можуть побити гарапником\*\*\*\*.

---

\* Шуврин (шурин) – брат дружини.

\*\* Лахмут – той, хто ходить у дуже старому, подертому одязі.

\*\*\* Пиривесло (перевесло) – джгут із скрученої соломи для перев'язування снопів.

\*\*\*\* Гарапник – довгий батіг, сплетений із тонких ремінців.



Дружки їм співають:

135/11

*Татару, братіку, татару,  
Продав систрицю за дару.  
Й а русу косоньку за п'ятак,  
Білеє личенько годдав так.*

Молодий підходить до молодої, цюлує її і сяде біля неї. Як молоді не поцілюються, то дружки співають так:

136/2

*Тарах, тарах по дубині – 2  
Пасли бояри свині.  
Молодому заганяти,  
Шо ни вміє цюлувати – 2  
Ни навчила його мати.*

137/2

*Тарах, тарах по дубочку – 2  
Пасли дружечки квочку.  
Молодїї заганяти,  
Шо ни вміє цюлувати – 2  
Ни навчила її мати.*

138/2

*Ой з-за гори чорная хмара, 2  
А за столом гарная пара.  
Добре ми зробили,  
Шо в парі посадили.*

139/2

*Ни сиди, Гануню, боком – 2  
Це ж тобі нинароком.  
Присунься близенько –  
Це ж твоє серденько.*

140/2

*Ни сиди, Василю, боком – 2  
Це ж тобі нинароком.*



*Присунься близенько –  
Це ж твоє серденько.*

Продали молоду, ти й вже будуть коровай кроїти. Старший боярин дозволяється (просить благословення) коровай з комори винести. Як виносить, то музика грає, а друзки три рази підрад співають:

**141/2**

*Дивися-но, діво, 2  
Нисуть твоє диво:  
Коровай з шишками –  
Розлука з друзками.*

Старший бояр три рази перетанцює з короваем. А топіро дозволяється коровай розділити. Насамперед вирізає сиридину і кладе молодим, а вже потім усім роздає: батькам, родичам, друзкам, боярам. Як роздає, то друзки співають:

**142/2**

*Дивися-но, діво, 2  
Як боярин коровай краде:  
То в міх, то в кишеню –  
Дівчатам на вичеру.  
То в міх, то в рукавиці –  
Дівчатам на вечорниці.*

Як коровай покроїли, то на "підшову" старший бояр кладе бухінець хліба, музики грають, а боярин танцює з "підшовою" – це вже музикам буде. Розділили коровай, тий молода обсилає дружок та бояр. Молода дає кожній дружці бинду, а бояру хустку. А вони скидають їй гроші на полумисок. Обіслали молодь, ти й вже друзки прощаються з молодю. Співають всяких, дуже жалісних пісень.

**143/9**

- 1. Під віконцем калина 2  
Віконце захилила.*
- 2. Вийшли дружечки з хати 2  
Калиноньку ламати.*



3. *Калина ни далася – 2*  
*Й у гору піднялася.*
4. *Вийшла дівчина з хати – 2*  
*Калину й ламати.*
5. *Калиноньку й обламала, 2*  
*В пучечки поскладала.*
6. *В пучечки поскладала, 2*  
*Чорним шовком пов'язала.*
7. *Чорним шовком пов'язала – 2*  
*До личенька рівняла.*
8. *До личенька рівняла, 2*  
*Ше й матінки питала:*
9. *– Чи я буду така, 2*  
*Як калинонька ця?*
10. *– Будеш, доненько, будеш, 2*  
*Заки й у мене будиш.*
11. *А як підеш та й од мене – 2*  
*То спаде краса з тебе.*
12. *То спаде з тебе краса, 2*  
*Як з калиноньки роса.*

144/13

1. *Ударили й а всі дзвони із лука,*  
*Нам з тобою, товаришко, гей, розлука.*
2. *Ой розлука, товаришко, нам з тобою,*  
*Й а ше лучше як з рідньою, гей, систрою.*
3. *Я з рідньою систрою зійдуся,*  
*Й а з тобою, товаришко, гей, розійдуся.*
4. *Й а з рідньою систрою побувати,*  
*Й а з тобою, товаришко, гей, погуляти.*

145/9

1. *Заручила ж мене ньька, 2*  
*Як я була маленька.*
2. *Заручити заручила – 2*  
*Робити ни навчила.*
3. *Нагучать мене люди – 2*  
*Жаль тобі, мати, буде.*



4. *Нагучать мене гінші – 2*  
*Жаль тобі, мати, гірш буде.*
5. *Нагучать мене зовиці\*, 2*  
*Його рідні систриці.*

146/15'

1. – *Ой, чи я тобі, моя матінко,*  
*ї а з весни ни казала: 2*
2. – *Ни копай градки, ни сади мнятки,*  
*ни буду поливати. 2*
3. – *Ой доню ж моя, поллю я сама,*  
*без тебе, молодой: 2*
4. *Рано росою, ї а вдень водою,*  
*ї а ввечері сльозою. 2*

147/9'

1. – *Лави мої тесовії... 2*  
*(Надобраніч столи ї лави, 2)\*\**  
*Стіни мої мальовані.*
2. *Хто ж вас буде малювати, 2*  
*Як я піду з цієї хати?*
3. *Є у мене стара ньенька, 2*  
*Ше ї систриця рідненька.*
4. *Вона буде малювати, 2*  
*Як я піду з цієї хати.*

148/15

1. *Сидить дівчина, запалилася,*  
*як чирвона калина. 2*
2. *А коло неї матінка її*  
*ни може надивитися. 2*
3. – *Ой ти казала, моя матінко,*  
*що ни збудися ї мене. 2*
4. *Ой ї а типера – сядь коло мене,*  
*надивися на мене. 2*
5. – *Ой доню моя, молоденькая,*  
*яка ж ти міні мила. 2*

\* Зовиця – сестра чоловіка.

\*\* Текст у круглих дужках подається як варіантний.



6. – *Ой, хоч я й мила, ой, хоч й ни мила,  
та й нічим ни вгодила: 2*
7. *Ні в робітоньці, ні в похідоньці,  
ні в полі на нивоньці. 2*

149/15

1. – *Чи добре було, моя матінко,  
на заручинах пити? 2*
2. *Чи добре буде, моя матінко,  
всю роботу робити? 2*
3. *Як підеш, мати, в чистеє поле,  
ярого жита жати. 2*
4. *Як займеш постать\*, довгу, широку,  
нікому й підганяти. 2*
5. *Як нажнеш копу, сядиш на снопу –  
будиш дочку споминати. 2*
6. *Ой була в мене їдна дитина  
та й ту взяла дружина. 2*
7. *Ой ни знав батько, ни знала мати,  
з ким я буду шлюб брати. 2*
8. *Ни знали родом, ни родиною,  
кому буду дружиною. 2*
9. *Пропила дочку, як ягідочку,  
на солодкий медочок. 2*
10. *Пропила дочку на гіркім вині –  
збулася господині. 2*

Колись, Боже, як плакали, як прощаються з молодою... Вже дівчина виходить замож – тий всьо, по гулянню!

150/13

1. – *На добраніч, товаришко, ми вже йдемо,  
На добраніч, товарищі, гей, ми даємо.*
2. *Чи ни будиш, товаришко, жалкувати,  
Як ми підим на ялоньку, гей, погуляти.*
3. *Як ми підим на ялоньку погуляти  
Та й під твое віконечко, гей, підбігати.*

\* Постать – ділянка ниви, що її, працюючи, обробляє один жнець.



4. Чи є вдома товаришка, чи немає?  
 Нихай вийде на ялоньку, гей, погуляє.
5. Обізвалася із хати стара мати:  
 – Годі, годі товарищиці, гей, вже гуляти.
6. Годі, годі товарищиці вже гуляти –  
 Треба їй господарство, гей, доглядати.

151/7

1. – Ой матінко, та й ни гай мене, 2  
 До свикрухи виражай мене.
2. Шоб свикруха ни сварилася, 2  
 Шо я довго так барилася.

152/13

1. – Жалуй мене, моя мамцю, жалуй мене,  
 Протів нічки темнинької, гей, ни дай мене.
2. Ой дай міні братіка, провідника,  
 Ой дай міні систрицю, гей, провідницю.
3. Братік буде ворітечка прочиняти,  
 Систра буде доріжечку, гей, промітати.
4. А свикруха – то ни буде рідна мати,  
 Вона буде на гулянне, гей, ни пускати.
5. А як пустить, то прикаже: довго ни барись,  
 На сінньому поріжечку\*, гей, до хати вирнись.
6. Шо то міні, моя мамцю, за гулянне –  
 На сінньому поріжечку, гей, завертанне.
7. Ой, то ж міні, моя мамцю, погуляти –  
 Штири нічки, два деньочки, гей, вдома ни бувати.

Колись, то це дружки бояться, шоб ни заспівали “На городі льон”.

153/2

На городі льон-льон, 2  
 А ви дружки вон-вон.  
 Казала: лопата –  
 Є в кожної хата.

\* У розумінні – на порозі в сінях.





Колись, які там хатини були? Маленькі. Після вінчання дівчата й хлопці посадили, погобідали, погуляли, потанцювали. До вечора їх обсилають, ти й у них вже по висіллю. Ти й тогіро тра садовити рід. А зараз, то це гуляють всі разом. Якщо вже такої заспівали, то дружки не мовчать:

**154/16**

*Ой, хоч ми тут сидимо,  
Вашого хліба ни їмо.  
Вашого хліба, вашої солі –  
Ми ж свеї молодой.*

Дружки вилазять з-за стола, всі підходять до молодой і цюлюються через стіл з молодой. Плакали дружки і молода.

**155/9**

- 1. – Товаришко люба й мила, 2  
Ти з нами їла й пила.*
- 2. Ти з нами їла й пила, 2  
На досвітках й ходила.*
- 3. На досвітках скрипка грає, 2  
Мине мати ни пускає.*
- 4. На досвітках ше й дудочка, 2  
Сидить вдома нивісточка.*

Попрощалися з молодой, ти й вже їдуть додому, а молода сидить за столом, бо тра ше обіслати родину. Гостей обсилали калачиками. Нарошне пекли на чирині\* такі маленькі калачики. Їх ше називали "обсиланці". Сват нисе два полумиски: на їдному кладуть два калачики, а на другому стоїть дві чарки з горілкою. Чарки маленькі, такі на ніжках. Обсилали попарно. Сват кличе: "Десь тут у нашого молодого та молодой є хрищені батько та мати! Молодий та молода просять цей дар взяти".

Хрищені батьки вставали, пили горілку і дарували молодим хто гроші, хто шо мав, і говорили ше й таке:

– Даю трошки грошей, щоб життя було хороше.

– Ни буду цього дару брати, поки молодий молоду ни стане цюлувати.

\* Чирінь (черінь) – дно печі, місце для випікання хліба.



— Спасіба молодій, молодому, ше й сватові дорогому. А сватові — за переніс, хай поцілує жінку в ніс.

— Перепиваю добро, а сватові — гилу, як відро!

— Перепиваю рало, щоб мали сина — генерала.

— Перепиваю коробочку глини, щоб до року були хрестини.

Першими обсилали хрищених батьків, потім братів, систер, ти й обсилають всіх родичів. Мати молодой каже, шо кому дарувати. В молодой обіслали, ти й топір посилають по рід молодого. Посилають два чоловіки. Дають їм хліби під руки і вони йдуть по рід молодого. Забирають його батьків, родичів і ведуть до молодой. Рід садовлять, вгощають. А батьків молодого — обсилають, ти й молодий забирає всіх до себе. Зараз — то це вже так ни ходять.

Приходили на висіллі подивитись ше й чужі люди. Їх називали запорожцями. Збитків таких нароблять, шо ну-ну. Як зимою, то загату\* погобрізають. Запорожців ни обсилали. Вже гості, як стануть співати, дадуть їм горілки, шось закусити і все. Обіслали, ти й починають вичерати і співати усяких пісень.

### 156/7

1. *Ой у лузі під калиною, 2*  
*Плаче мати за дитиною.*
2. *Годуй дочку й я ни рік, ни два, 2*  
*Людям поміч, а міні нима.*
3. *Люди будуть замишлятися, 2*  
*А я, стара, спотикатися.*
4. *Йшла по воду — спотикалася, 2*  
*Слізеньками й умивалася.*
5. *Повних відер ни поналивала — 2*  
*Слізеньками подоливала.*

### 157/7

1. — *Сядьмо, мамо, повичераймо, 2*  
*По вичері пожурімось.*
2. *По вичері пожурімось, 2*  
*Своім добром поділімось.*

\* Загата — прошарок із сухого бадилля та соломи, яким утеплювали на зиму знадвору хату.



3. *Мині – скриня з полотенцями, 2  
Тобі бодня\* з виритенцями.*
4. *Мині скриня,– ше й добра повна,  
Тибі бодня бизо дна.*

158/15

1. – *Й а вже пізненько, вже не раненько,  
чом ни вчиш мене, ненько? 2*
2. *Ой, чом ни гучиш, чом ни навчаси,  
як свикрусі годити? 2*
3. – *Годи, донинько, роби добринько,  
як рідній матінці: 2*
4. *Тримай світлоньку, як у віночку,  
рушничок на кілочку. 2*
5. *Тримай відерця все чистенькі,  
водиці повненькі. 2*
6. *Прийдуть зовиці, води нап'ються –  
вони цьому здивуються. 2*
7. – *Ми в батька були, як рожка цвіли,  
нас цього ни навчили. 2*

159/10

1. *Посажу горіха на городі – 2  
В батинька на отході.*
2. *Садила й поливала – 2  
Й у віночки в'язала.*
3. *Рости, горіх, високо, 2  
Ще й листочком широко.*
4. *Рости, горіх, вище хати – 2  
Хоче мати замож дати.*
5. *Росте горіх встиляється – 2  
Мати мною втішається.*
6. *Росте й горіх вище й тину – 2  
Я в батька за дитину.*
7. *Як наїхали гості 2  
З чужої сторіноньки,*
8. *Як стали кіньми брати – 2  
Горішину ламати.*

\* Бодня – дерев'яна низька діжка з кришкою.



9. Горішину ламати – 2  
Дівчину підмовляти.
10. – Ой їдь, дівчино, з нами, 2  
З молодими боярами.
11. В нас гори золотії, 2  
В нас ріки мидовії.
12. В нас ріки мидовії, 2  
В нас трави шовковії.
13. – Ни вір, дівчино, цьому – 2  
В нас гори крем'янії.
14. В нас гори крем'янії, 2  
Скрізь води водовії.
15. Скрізь ріки водовії, 2  
Скрізь трави зильонії.

160/17

1. – Ой, чого сидиш, дівчино,  
Ни надякуєш матінці?  
Ой уже коні позапрагані,  
Ой уже во́зи позавертані –  
Сядимо ж поїдим.
2. Ой вилю коням обрік\* даць,  
Мині ніченьку погулять.

161/3

– Загортай, мати, жар-жар,  
Буде тобі дочки жаль-жаль.  
Кидай й у піч дрова,  
Оставайся здорова.  
Кидай й у піч тріски,  
Сподівайся нивістки.

162/12

Ой піду я й у світлоньку – дочки нима,  
Ой піду я й у комору – скрині нима.  
Ой вийду я на подвір'я – слідочок,  
Ой вийду я за ворота – верби пошумли,  
Туди мою дитину повезли.

\* Обрік – дрібно посічена солома з вівсом.



## ВІД'ЇЗД МОЛОДОЇ

Вже пізно ввечері приходять рід молодого. Родичі молодої вилазять і садовлять вже родичів молодого і вгощають. Посиділи ці родичі, топіро ідуть вже два роди до молодого. Ідуть молоді, рідні та хрищені батьки, близькі родичі. Молоді встають з-за столу. Їм у руки дають хліб. Вони підходять до батьків, в яких у руках гобрази з рушниками і хліб. Молода вклоняється матері, молодий – батькові, послі міняються. Поклонились, ти й топіро ці гобрази віддають: батько – молодому, мати – молодій. Всі співають:

163/13

1. – *Поклонися, Гануню, низенько –  
Нихай тебе благословлять, гей, хорошенько.*
2. – *Поклонися, Васильку, низенько –  
Нихай тибе благословлять, гей, хорошенько.*

164/13

1. – *На добраніч, моя мамцю, бо вже я йду,  
Ни кидайте вичироньки, гей, бо я ни прийду.*
2. *Годдай мою вичироньку на сусіди,  
Бо я піду до свикрухи, гей, на завсіди.*

Коли молода прощається, то всі плачуть – і мати, і молода, і родичі. Бояри на віз складають придане молодої. Повинна була бути скриня і подушка. Чи бідна, чи багата – скриня мусить бути. Там і сорочка полотняна, чи рушник полотняний, чи рядно якесь, чи гунька\*. Кожух повинен бути якийсь. Як хто мав худобу, то давали. В кого було шо дати, то й живше замож пішла, а в кого ни було, то й сидять.

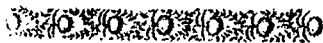
Придане клали на віз, а молоді ішли з гобразами. Молодій в руки давали ше чорну курку. Нарошне дають – там її другого дня ріжуть, а приходять, то пускають в хату під піч.

Молоді виходять з хати, а всі співають:

165/2

*Пострічай нас, Боже, 2  
На першій порозі – 2  
В далекій дорозі.*

\* Гунька – верхній одяг із домотканого грубого сукна.



Ввечері до молодого іде всенький рід. Мати і батько ідуть з хлібами (паляницями).

Трохи відійшли від батькового дому, ти й музики грають виселих танців, а гості співають виселих пісень.

**166/2**

*Помаленьку їдьте, 2  
Пилу ни робіте,  
Шоб наша я пава  
Пилом ни припала.  
Шоб на наш віночок  
Ни припав пилочок.*

**167/8**

*Риссю коники, риссю – 2  
Виземо ми корисю\*.  
Корисю, користочку –  
До хати нивісточку.  
Ой із пуху подуху –  
До хати щибетуху.*

**168/2**

*Сипте коням гречку, 2  
(Ой сій, свекре, гречку 2)  
Чорную (расную) да дородную –  
Визе син нивістку,  
Гарную, чорнобривую  
(Хорошую та багатую).*

**169/2**

*Рубай, мати, тріску – 2  
Визе син нивістку.  
В сорочці й спідниці –  
Буде жати пишниці.*

Як підходять до двору молодого, то вже так співають:

**170/2**

*Ой, ми сюда та й ни думали – 2  
Самі коні та й поїхали.*

\* Корися – та, що златна приносити користь.



*По високім мості –  
Аж до свата в гості.*

**171/20'**

- 1. – Ой, коли ми пана-свата ни мали,  
То ми сюда доріженьки ни знали.  
Й а типіро пана-свата маїмо –  
Ми сюда доріженьку знаїмо.*
- 2. Як будуть приймати,  
То будимо ночувати.*
- 3. А як будуть виганяти,  
То будимо й утікати.*

**172/2**

*Ой їхали та й возилися, 2  
Соб, тир – зачипилися:  
Поламали осі –  
Та й стояли досі.*

Біля хати співають:

**173/8**

*– Вийди, свашечко, вийди, 2  
Ни буде тобі кривди.  
Вийди по помості –  
Забири в хату гості.*

**174/8**

*Доки ми стоятимем – 2  
Це море топтатимем  
Жовтими чобітками,  
Золотими підківками?*

Виходять батьки молодого і запрошують до хати. Свати і бояри зносять скриню, подушки і все гинше в комору. Гості заходять в сіни і співають:

**175/2**

*– Добрий вечір тому, 2  
А хто в цьому дому –  
Старому й малому,  
Ше й Богу Сьвatomу.*



Їм відспівують:

**176/2**

*– Здоровії були, 2  
Шо нас ни забули –  
Старого й малого,  
Ше й Бога Сьватоого.*

В хаті батьки молодих цюлюються і обмінюються хлібами. Батьки молодой дають їм свої хліби, а у них бируть їхні. Послі всіх садовлять за стіл. Гості молодой співають:

**177/18'**

*1. – Сватове й панове, просимо вас,  
Прилетіла голубонька наша до вас:  
А ви її ни бийте, ни лайте –  
На гулицю погуляти пускайте.*

Їм відспівують:

*2. – Ми її ни б'ємо, ни лайм,  
Щовечора на гуляння пускайм.  
3. Будим бити нагайкою,  
Шоб була хазяйкою.  
4. Будим бити дубинкою,  
Шоб була господинькою.*

Коли рід молодой вгостили, топір будуть різати коровай і обсилати. В самий період обсилають батьків молодой. Сват нисе два полумиски з калачами, подарками і каже: "Десь тут у нашої молодой є рідні батько і мати. Просимо цей дар взяти!" Батьки молодой забирають подарок, а на полумисок кладуть подарок для батьків молодого. Потім обсилають хрищених, а далі – рідних братів, сестер, дядьків і тіток. І так всіх родичів молодой.

Обіслали, ти й рід молодой збирається вже додому. Співає:

**178/4'**

*– Та надякуймо свату, 2  
Повнесеньку хату.  
Шоб діждали синів женити,  
Дочок годдавати –  
Нас на висілле прохати.*





Відбули рід молодої, тий тоді мати молодого знімає з молодої гарленту, а старша дружка, чи якась хатня дівчина, вбирається в молоду. Це, щоб замож вийшла скоріше [За традицією гарленту вкладали в ікону і так зберігали її впродовж життя. Після смерті гарленту клали до померлої в труну. — Р.Ц.]. Молодих заводять в комору. Гості вже ждуть чирвоного висілля, а сват ше й буде чириз дірочку дивитись — таке було. Як молода чесна, то чіпляють на хаті кусок чирвоного краму — і це він маталається. То це вже молода чесна. Як ничесна — то усі смутні, і на воротях чіпляють радюги, горшки б'ють. Зранку сусіди дивляться на хату, щоб знати, шо там вивішано.

## П О Н Е Д І Л О К ПЕРЕЗВА

На другий день молода рано встає, по воду ходить, їсти варить, в хаті все прибирає — показує, яка вона господиня.

В поніділок в молодої заранне збирається рід молодої за-в'язувати молоду. Ішли зав'язувати хрищені батьки і жінок з десять, чи дванадцять. Ішли попарно. Рано живо пали\*, за пляшку в кишеню — і пішов (це могорич боярам). Бо як нима могорича, то бояри ідуть до тієї по кури. Мати молодої давала приданкам пляшку чирвоного вина, яка пирив'язана чирвоною биндою. В пляшці букет чирвоних квітів. Несли ше плаксуна. Там його розріжуть і будуть загодовувати молоду. Понеділок — це був день найбільших під час висілля виселощів. Коли виходили із хати, то співали:

179/2

*Пострічай нас, Боже, 2  
На першій порозі, 2  
В далекій дорозі.*

Ішли дорогою, то співали:

180/2

*На городі говес, 2  
А в долині мнята,*

\* У розумінні — швидко випалити піч.



*Покажіте, люди добрі,  
Де сватова хата.  
Люди – ни татари,  
Хату показали.*

**181/2**

*Ой, шо ж це за село, 2  
Шо в ньому нивисело –  
Кругом рута-мнята,  
Всиридині хата.*

**182/2**

*Ой, шо ж це за село, 2  
Шо в ньому нивисело –  
Музики ни грають,  
Дівки ни співають?*

**183/2**

*Соловейку маленький, 2  
В тебе голос тоненький –  
Дай же свасі знати,  
Шо ми коло хати.*

**184/2**

*Соловейко щибече, 2  
А зозуля кує.  
Ми вже коло хати,  
А сваха ни чує.*

**185/2**

*Ой, шо ж це за село, 2  
Шо в ньому нивисело –  
Надукола садовина,  
Всиридині цвіт-калина,  
Надукола зилнесенько,  
Всиридині висилесенько?*

Як приходять до хати, то в сінях співають:

**186/2**

*– На день добрий тому, 2  
А хто в цьому дому –*



*Старому й малому,  
Ше й Богу Сьватоу.*

Їм відспівують:

**187/2**

*– Здоровії були, 2  
Шо нас ни забули –  
Старого й малого,  
Ше й Бога Сьватоу.*

Прийшли в хату, ти й шукають молоду, бо вона ховається. Вбирають начу молоду і садовлять за стіл. Якийсь чоловік вбирається в молоду. Починає плакати, що за поганого чоловіка замож віддали, що заставляють тяжко робити.

Коли шукають молоду, то співають:

**188/5'**

*Цуру, цуру, мої куроньки, 2  
Збирайтеся всі докупоньки:  
І рабесинькі, і білесинькі.  
Тоно\* нима десь їдної,  
Ше й куроньки білокрилої, 2  
Ше й дівчини чорнобривої.*

Потім, як знайшли молоду, то ця втікає. Молода в самий перід поклонилась батькам, тоді всім, хто є в хаті, і сама перша починає співати (три рази підрад):

**189/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки\*\*...  
Благослови, Боже, 2  
І готець, і мати,  
Своєму дитяті  
Хустку зав'язати.*

Як молода почала співати "Ой з калиночки - дві квіточки...",

---

\* Тоно – тільки, лише.

\*\* Цей і всі наступні зачини виконуються на мелодію №1. Справа від порядкових номерів текстів зазначено номер мелодії до основного тексту.



то це вже чирвоне висіллє, то це за каждою піснею тра цей припев співати.

Стелять кожуха і на нього садовлять молоду, тий будуть хустку зав'язувати. Дівкою щодня заплітала коси – дві косі заплетяні. А як уже молоду розплили – вже вона більш ніколи ни заплітається. Приданки принесли чипця. Коси скручують у кички, крутять з їдного бока, накрутять за вухо. З другої сторони – так само. І ця кичка получається вилика і гарна. Типер під чипець – і всьо. Вже так ходиш об'язана. Спочатку молодий накладає на голову чипець – таку шапочку з тонкої матерії, з двома тонкими шнурками. Молода на перший і другий раз скидає чипець, а на третій – уже ні. Потім молодий накидає на голову хустку, а хрищена мати зав'яже молодичкою і вінка поверх хустки чіпляє. Хустка на "дзьобик" і ше кучері накручані на голку, такі маленькі, як "тарганчики". І цих косей – чуть-чуть.

Тепер співають три рази підрад:

**190/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Святий понеділку, 2  
Збавив ти нам дівку:  
З хліба – паляницю,  
З дівки – молодицю.*

Коли дівчина чесна виходить заміж, то вона бире чирвону бинду, крає її на кусочки і чіпляє кожній приданці збоку на грудях биндочку з букетиком. А ше давніше, то на голові чіпляли. Співають:

**191/11**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой ходила Гануця по двору,  
Сіяла повний мак по йому:  
– До мене, родонько, до мене,  
Ни буде сорома й у мене.*

**192/11**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой стояла Гануня на ганку,*



*Краяла чирвону китайку\*:  
– До мене, родоньку, до мене,  
Ни буде сорома й у мене.*

Батьки дають приданкам пити чирвоне вино.

**193/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой у полі говес расин, 2р.  
Наш родонько красин.  
Ни жаль йому дати –  
З повної випивати.  
Із повного кухля  
Заробила наша голубка.*

Гості співають:

**194/11**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
А наш хлопчина – молодець,  
Рубав калину під корінець.  
Рубав він її – ни зрубав,  
Гнув же він її – ни пригнув,  
Виліз на неї – розчухнув.*

Якщо вже чесна ця дівка, то бояри ідуть до цих жінок, що ідуть зав'язувати молоду, по кури. Кожна старалась зловити курку, бо бояри можуть зо три зловити. Було, шо приданки давали гроші, пляшку горілки, кусок сала, шоб це вже вони ни йшли по ті кури. Бояри приданкам наливали горілку. Котора випивала, то до тієї біжать кури красти і несуть до молодої. То тра їх цілу ніч парити, варити, бо всі ждуть.

## ЗАГОДОВУВАННЯ

Типер садовлять молоду за стіл заговувати. Сват вирізає середину плаксуна, кришить його у полумисок. Мати вносить мед. Тоді сват бире кусок плаксуна, вмочає в мед і дає молодій.

\* Китайка – тканина, завезена з Китаю.



Але за першим і другим разом сам з'їсть, їй дасть аж за третім разом. А гинший раз молода осмілиться, то вирве кусок і з'їсть. Гості співають:

**195/8**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Рада свекруха рада, 2  
Зварила винограда.  
Повиймала кісточки  
Для своєї нивісточки.*

І молодого так само заговують. Послі сват розрізає всенький плаксун, дає вже всім людям покушати. Вгощають, а всі співають:

**196/6'**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой казали-говорили люди, 2  
Шо дівчина нидобрая буде.  
А вона добра, придобресинька,  
Як мед солодесинька.*

Вгощають, а якщо ничесна, то нічого ни дадуть, за стіл ни посадовлять. То так і підуть. Тоді співають таких:

**197/3**

*Ой казали-говорили люди, 2  
Шо дівчина нидобрая буде.  
А вона така добра,  
Як дірава торба.*

**198/-**

*Ой на Івана, на Купала, чоботи приніс  
?*

Як заговували, ти й треба молодим іти по воду. Ідуть в третю, чи четверту криницю (точно не пам'ятаю в яку). Це, щоб молода пироги пекла. Молода хоче витягти води, а бояри ни дають. А як витягне, то бояри їй все вилляють. То треба так витягти, щоб ни вилляли. Всі шуткують, пообливаються цею водою. Свахи співають:



199/11

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ни журися, матінко, ни журися,  
В жовтій чобітоньки й узуйся.  
Топчи вороги під ноги,  
Заробила твоя дочка пироги.  
Ой, хоч ни житнії, то яшнії –  
Для нашого роду придачнії.*

Загодували, ти й топіро посилають по рід молоді. Молодий бире сватів і вже ідуть по цю тещу. У тещі їм дають їсти й пити. Зять просить до себе тещу і тестя, і всю їхню родину. Типірі ідуть до зятя. Прапорі несли на тичках\*. Це така мода була. Хустки чирвоні чіпляли. Вже не які-небудь, а чирвоні. Тий вже кажуть: "О, чесна дівка була, дивіться-но, прапорі несуть". Гості молоді вбираються, хто в шо хоче. Вбираються циганами. Цигани гадають, крадуть курей по людях. Вбираються в дохтора, з чоловіка роблять жінку, а з жінки – чоловіка. Смішать всіх, приставляють всякі штуки. Як везли свата й сваху, то в возик накладали будяків і каміння. Глиняники\*\* вносять у хату і мастяють комина, піч, б'ють ці глиняники. Видумували, шо хоч. В самий період заспівали:

200/2

*Пострічай нас, Боже,  
На першій порозі – 2  
В далекій дорозі.*

201/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой меде, наш меде, 2  
Зять тищеньку виде.  
За правую ручку,  
За хорошу дочку.*

Біля хати молодого співають:

---

\* Тичка – жердина.

\*\* Глиняник – будь-яка посудина з глиною для замащування стін.



202/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
На городі й говес, 2  
А в долині мнята,  
– Покажіте, люди добрі,  
Де сватова хата.  
Люди ни татари –  
Хату показали.*

Співали й таких, як і в ниділю ввечирі, коли вели молоду:  
“Вийди, свашечко, вийди” (№173), “Доки ми стоятимем” (№174).

203/2

*Ой, з калиночки – дві квіточки...  
– Ой, дивно нам дивно,  
Десь свахи ни видно:  
Чи в постолі й узувається,  
Шо так довго вибирається?*

204/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Сваха свахи злякалася –  
Й у комору сховалася.  
Кроз щилину виглядає,  
Чи багато гостей має.*

205/3

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Ни лякайся, свахо, 2  
Нас ни багато їде:  
Двадцятиро двоє,  
Тридцятиро троє.  
Й а ше й у долинци  
Їдуть піхотинці.  
А казали голодранці,  
Шо прийдуть завтра вранці*





206/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Я ни злякалася, 2  
Я ни сховалася –  
Я пішла в комірку  
Побрати горілку.*

207/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Ни бійся тищенько, 2  
Ни вбогий зяченько:  
Приїхало сто хур верхових,  
Й а двісті возових.  
Приїхали дві свашечки,  
Ше й дві світилочки.*

Батьки молодого виходили до гостей і запрошували їх до хати. В хаті співають:

208/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Добрий вечір тому,  
А хто в цьому дому –  
Старому й малому,  
Ше й Богу Сьвато́му.*

Їм відспівують:

209/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Здоровії були, 2  
Шо нас ни забули –  
Старого й малого,  
Ше й Бога Сьвато́го.*

Всіх гостей садовлять за стіл, вгощають і співають всяких пісень.

210/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– Ой почни-но, свате, бочку, 2*



*Шо в коморі й у куточку.  
Й а в її чіп\* коротенький,  
Й а в її мед солоденький.  
А ми звідси ни підемо,  
Заки його ни проп'ємо.*

**211/25'**

- Ой з калиночки – дві квіточки...*
- 1. А сват добрий, а сват добрий, а сваха лиха,  
Наварила горілочки, а нам ни дала:  
Шуру, шуру, по припічку\*\*,  
Натрапила на дірочку,  
Вивирнула горілочку –  
Сама ни пила  
І нам ни дала.*
  - 2. – Ой стану ж бо я,  
Подивлюся ж бо я,  
Чи ни тягне вона  
Отакецького,  
Виликецького  
Гладущика\*\*\* з печи –  
Опарити живота й плечи.*

**212/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой, де ж тая висілна мати, 2  
Обіцялась горілочки дати.  
Й а їдної з вишиньками,  
Й а другої з ягідками.  
Й я третьої з калиною –  
За свею дитиною.*

**213/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой, де ж тая бочка – дубівка, 2*

\* Чіп – дерев'яна пробка для закупорювання отвору в бочці.

\*\* Припічок – горизонтальна площина перед челюстями печі під кошином.

\*\*\* Гладущик – широкогорлий глек для молока.



*Шо в її мед та горілка?  
А ми звідсиль ни підемо,  
Заки\* її ни проп'ємо.*

**214/2**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Сидить півень на полиці, 2  
Розпустив косиці,  
В пляшку заглядає,  
Шо горілки нимає.*

**215/11'**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
– А ми вчора, пане-свате, в тебе ни були,  
А ми твеї горілочки ни пили.  
Й а сьогодні нам годіте,  
Цебром\*\* горілку носіте.  
Цебром – ни цебром, то відром,  
Пириверним тобі хату догори дном.*

**216/26'**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
А хто п'є, тому наливайте,  
Хто ни п'є, тому ни давайте.  
А ми будим пити-пити,  
Як маленькі діти-діти.  
Ми забралися в куток,  
По сім чарок у роток.*

**217/16**

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Ой нима того в Вильові,  
Шо в пана-свата на столі.  
Ой є шо їсти, ой є шо пити,  
Нікому припросити.*

Співали три рази.

\* Заки – доки, поки.

\*\* Цебер – велика дерев'яна посудина, що має вигляд зрізаної діжки.



218/2

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Й а в нашого свата 2  
Солом'яна хата.  
Й а сіни з берези –  
Ше ми всі тверезі.*

219/18

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
Чи ви чули, люди добрі, таку новину:  
Потирала\* Гандріїха дитину.  
Й а Василюха зблизила\*\* –  
Привила дочку, ше й сина. 2  
Ни болів живіт, ни спина – 2  
Прийшла лигенько дитина:  
В сорочці й спідниці,  
Пішла жати пшениці.*

220/16

*Ой з калиночки – дві квіточки...  
А п'ятниця – починалниця, 2  
А субота – коровайниця.  
А ниділя – розмай косу,  
В пониділок – потірай красу.  
А в вівторок – напиваймося,  
А в сериду роз'їзджаймося.*

221/17'

*1. Ой хвалилася ниділя,  
Шо є й у свахи надія.  
Ой й а ми звідси, та й ни підимо.  
Та й ни підимо, ни поїдимо.  
Заки його ни проп'єм.*

[Підкреслене повторюється в кожній строфі. – Р.Ц.]

---

\* Потирала – втратила.

\*\* Зблизила – народила двійню.



2. *Ой хвалився же понеділок,  
Шо є й у свахи присівок.*
3. *Ой хвалився же вівторок,  
Шо є й у свахи кіп сорок.*
4. *Ой хвалилася середа,  
Шо є й у свахи череда.*
5. *Ой хвалився то й четвер же,  
Шо є у свахи типер же.*
6. *Ой хвалилася п'ятниця,  
Шо є у свахи тилиця.*
7. *Ой хвалилася субота,  
Шо є й у свахи робота.*

Потім рід молодой забирає рід молодого і йдуть всі гуляти до молодой. Всі йдуть дорогою раді, співають та танцюють. Понапиваються, то вже шо хочуть, те й роблять. На пиризву співають всяких пісень. Висілних і гуличних:

### 222/30'

1. *Гуляй, гуляй, моя мила жінко,  
Ни забире роботоньки дідько.  
А як твоя головка схибнеться,  
Тоді твоє гулянне минеться.*
2. *Гуляй, гуляй, моя чорноброва,  
Заки твоя головка здорова.  
А як твоя головка схибнеться,  
Тоді твоє гулянне минеться.*

### 223/27

*Коли б міні такий вік довгий,  
Як у мене чоловік добрий.  
А він мене ані б'є, ни лає,  
А він мене гуляти пускає.*



## В І В Т О Р О К

У вівторок водили в зяті чи нивістки. Як годдається остання дитина, то плитуть вінка батькові і матирі і накладають на голову. Як перша дитина годдається, то це зажинки, а як остання — то обжинки.

Вінки батькам плитуть всі люди. Плитуть з коляди, як літом — то з живих квіток. Як перву віддають, то піднімають на "ура" без вінків, а на останню — плитуть вінки і піднімають на "ура". Садовлять їх на стілець, дають в руки по паляниці і піднімають на "ура". Піднімають високо, аж до сволоків\*. Всі співають три рази:

224/33'

*Бог создатель всего света,  
На которім ми живйом.  
Нашім батькам многая лета,  
Которім ми пропойом.  
Многая, многая, многая лета,  
Многая лета.*

За останнім разом піднімають до сволоків і не опускають, питають, шо будуть за це давати. Батьки кажуть, шо добре вгостять. Тоді мати всіх гостей цюлує і садовить за стіл. Мати виносить генцюрі\*\*, такі великі з горілкою, і ставить на стіл. Гості гуляють, п'ють, танцюють. Батьки сядають за стіл у вінках ціх, а молоді вже вгощають. Свекруха співає:

225/3

*— Ой, яка я та й високая, 2  
Ой, яка я та й широкая.  
Ой, яка я рада стала,  
Шо нивістки дождала  
(Шо я зятя дождала).*

Наостанок мати розрізає хлібину на стільки скибок, скільки є дітей і роздає всім дітям по куску, щоб всі на свій хліб ішли. Всі діти ставали навколена, мати давала хліб, а вони цюлували в руку і саму цюлували.

\* Сволоки — поперечна балка, яка підтримує стелю в будівлях.

\*\* Генцюр — скляна посудина.



## С Е Р Е Д А

В середу сіяли і молотили в молоді і в молодого. Як виходять сіяти, то спочатку співають:

226/2

*Пострічай нас, Боже, 2  
В далекій дорозі, 2  
На першій порозі.*

Як сіють, то тоже вбираються, той за сівача, той за молотара. Брали того снопа, що на покуті стояв (коляду), і молотять. Ті, що молотять, добиваються скільки вже їм заплатять. Перемолотять і вже давай віяти. Повіяли і йдуть сіяти. Бируть мішок, чипляють так як сівач на плечи і вже сіють. Гинший йде боронувати, бире якусь ломаку, ти й вже боронує. А той метра робить, той вже мірає, той пише. Були такі всякі видумки. А всі співають:

227/2

*Роди, Боже, жито-пшеницю, 2  
Й а на колос – колосистее,  
Й а на стибло – стиблистее.  
Шоб Гануня дождала,  
Навстоячи жала.*

Як мати молодих була вдовою, то співали:

228/32'

- 1. Й а всі гори зилініють, 2  
Де багаті жито сіють.*
- 2. Тоно їдна гора чорна, 2  
Де сіяла бідна вдова.*
- 3. Ой сіяла ж волочила, 2  
Слізоньками примочила.*
- 4. Як став дощик накрапати, 2  
Сіла вдова спочивати.*
- 5. Сіла вдова спочивати, 2  
Та й з братіком розмовляти.*
- 6. – Ой братіку-сокілоньку, 2  
Прийми мене на зимоньку.*



7. *Ой систрице-пирипілко, 2*  
*Коли в тебе дітей стілько.*
8. – *Ой братіку, ни лякайся, 2*  
*Систри з дітьми ни цурайся.*
9. – *Як я сяду гобідати, 2*  
*Діти будуть заглядати.*
10. – *Як ти сядеш гобідати, 2*  
*То я вишлю дітей з хати.*
11. *Ой йдїть, дітки, ідїть з хати, 2*  
*Сяде дядько гобідати.*
12. *Поки дядько гобідали, 2*  
*Діти батька годвідали.*
13. – *Устань, тату, устань з гробу, 2*  
*Горе жити коло роду.*
14. – *Ой ни встану, дітки, з гробу, 2*  
*Живїть собі коло роду.*
15. – *Устань, тату, устань з ями, 2*  
*Горе жити коло мами.*
16. – *Ой ни встану, діти, з ями, 2*  
*Живїть собі коло мами.*
17. – *Ой ни встану із могили, 2*  
*Жийте собі, як ви жили.*

Як засіяли, то тоді вже вичерають і виселяться. Тоді вже ріжуть калача.

Гості танцюють і співають:

### 229/26

1. – *Оце йду, оце йду, хочу погуляти,*  
*Й а за мною моя смерть хоче мене взяти.*
2. *Іди, смерть, іди, смерть, бо буду ругати,*  
*Я сьогодні гості маю, хочу погуляти.*
3. *Пішла смерть, пішла смерть до Господа Бога:*  
*– Ой ни можу її взяти, гуляє нибога.*
4. – *Іди, смерть, іди, смерть та стань на помості,*  
*Як не можеш мене взяти – бири мої гості.*
5. *Як почувли цеє гості, та стали тікати,*  
*По припїчку та по лавці – тільки знати пальці.*





230/29'

1. – Ой сама я сама – чоловіка нема,  
А свикрухи ни боюся, бо ни мати моя.
2. Ой, хоч мати моя, та ни рідная,  
А свикруха, стара сука, ни потрібная.  
(Сидить вдома на печі, ни потрібная)
3. – Ой музики мої, та й заграйте міні,  
Виселого живота, бо я бідна сирота.
4. Виселого живота, а гнилої кишки,  
Хоч на мене люди брешуть, ни боюся кришки.
5. Хоч на мене люди брешуть,  
та й на мене зглядаються,
6. Кого люблю поцюлюю,  
аж губоньки злипаються.

231/29

1. – Ото-то, ото-то, а мій милий – золото,  
Я казала – купи сито, а він купив ришито. 2
2. Я казала – купи сито, а він купив ришито,  
Я просила – прийди на ніч, а він сказав харашо. 2
3. Я казала – прийди сам, повичерати дам,  
Товариша ни види, бо наробить біди. 2
4. – Ой ти старий дідуган, ізігнувся, як дуга,  
А я молоденька – гуляти раденька. 2
5. Три діди, три діди, полюбили бабу,  
А читвертий, малесинький, причипився ззаду. 2
6. Тром дідам, тром дідам, баба дулі тиче.  
Читвертого, маленького, за чуприну смиче. 2
7. – Ой дідуню, дідуню, а я твоя бабка,  
Ни бий мене, ни лай мене, то я буду гладка. 2
8. Ой косточки, ви суставочки  
Довели ви мене до ниславочки. 2
9. Ой кості мої, та й ворущаться –  
Ой завтра вони та й ни зрущаться. 2

232/27'

1. Нащо міні чорний віл,  
Як у мене милий мій.  
Він насіє й нагоре –  
Ни для мене й для сибє. }<sup>2</sup>

2. Горав милий сорок день,  
 Да й насіяв конопель.  
 А вродила горстка  
 Ни мняка, ни шорстка. } 2
3. Ой направи полотна,  
 Од порога до вікна.  
 Постилю я на воді,  
 Нихай білять либеді. } 2
4. Ой у наших багачок  
 Та й по сорок сорочок.  
 А у мене їдна,  
 Постоянно білая. } 2
5. Породила мене мати  
 В щасливу годину,  
 Ой казала називати,  
 Всяку диричину. } 2
6. А дубок – Васильок,  
 Вишинька – Параня,  
 Чиришина – Марусина,  
 А сливочка – Ваня. } 2

233/31'

1. Василь добрий, Василь добрий, Василиха лиха,  
 Всю роботу й поробила, йде додому стиха. 2
2. Всю й роботу поробила й новими серпами,  
 А мій милий чорнобривий гуляє з кумами. 2
3. – Та й годі, годі, мій миленький, з кумами гуляти,  
 Пора снопи поносити, в копи поскладати. 2
4. – Я їх ни жав, я їх ни жав, ни буду носити,  
 Пішла вон, задрипанка, бо й ще буду бити. 2
5. – Ой, хоч же ж я задрипанка, проте господиня:  
 Штири купи сміття в хаті, ше й на п'яту змела. 2
6. Приїхали купці з міста сміття купувати,  
 Дають мині сороківку, я й ни хочу брати. 2
7. Да й кажуть мині старі люди на поле звозити,  
 То й там буде по сто кіп пшениці родити. 2
8. Як вродило на тім полі та й сто кіп пшениці,  
 Набрав Василь Василисі зелену спідницю. 2



9. – *Ой Василю, подивися, зилена спідниця,  
Сюди-туди повернуся – гарна молодиця. 2*

234/28<sup>✓</sup>

1. *І хліб пекти, по тиліята йти,  
Коли б міні Господь дав, Василя знайти.*
2. *І хліб в пичі допікається,  
А Василь під вікном осміхається.*
3. – *Ой Василю, Василю, купи міні бинду,  
Купи міні намисточка на білу ю шю.*
4. – *Ой дівчино моя, яка дженджуриста\*,  
Вже сходила штири бинди, ше й хоче намиста.*
5. *І ти тут, і я тут, а хто ж в нас удома,  
А хто нам порубає солом у на дрова?*
6. *Рубав піп, рубав дяк та все чорт знає як,  
Нихай міні порубає чорноморський козак.*
7. *Чорноморець іде – й а вся гулиця гуде,  
Як почула голосок, розчисала волосок.*
8. *Двері відчинила, на двір вискочила.  
– Здрастуй, ти, здрастуй, я, здрастуй, милая моя.*
9. – *Чом ти вчора ни прийшов, як я тебе ждала?  
Цілу нічку на пичі скраєчку лижала.*
10. – *Ни прийшов, ни прийшов, бо чобіт ни знайшов,  
А батькових ни хочитьсья, бо густілка\*\* волочитьсья.*

Під кінець висілля гості співали:

235/4<sup>✓</sup>

*Та надякуймо свату, 2  
Повнесеньку хату,  
Шоб діждали синів женити,  
Дочок годдавати,  
Нас на висілле прохати.*

В кінець висілля розвозили по домах хрищених батьків. Як хрищених привезли, то тра могорич ставити, вгощати всіх, хто прийде. Хрищених везли в ночвах і возиках. Видумляли всяке.

\* Дженджуриста – кокетлива.

\*\* Густілка (устілка) – підстилка у взуття, яку робили з шкіри, соломи, тканини, картону.



Чириз тиждень після вінчання молодий з молодою нисуть калачі. Як молодий прийшов в прийми, то йдуть до його батьків з калачем. Нисуть калача, подарка якогось. А як молода іде в нивістки, то йде до своїх батьків.



# МУЗИЧНІ ЗРАЗКИ

## ВОКАЛЬНІ. Типові

### №1

  
Ой з ка - ли - ноч - ки - дві кві - точ - ки...

### №2

  
З ви - со - ко - го не - ба,  
З ви - со - ко - го не - ба, Ко - го ду - же тре - ба,  
Па - ху - що - го зіл - ля - Про - си - мо на ви - сіль - [ле].  
Па - ху - що - ї ру - ти - Про - си - мо вас при - бу - [ти].

### №3

  
*одна* *гурт*  
Піч на - ша ре - го - че - /ге/, Піч на - ша ре - го - че,  
Та чо - го сь во - на хо - че, А при - пі - чок ус - мі - ха - єть - ся,  
Ко - ро - ва - ю спо - ді - ва - єть [ся].



№4

*одна* *гурт*

♩ = 96

- Та на - дя - куй - мо сва - ту,

Та на - дя - куй - мо сва - ту, Пов - не - сень - ку ха - ту,

Щоб діж - да - ли си - нів же - ни - ти,

До - чок год - да - ва - ти, Нас на ви - сіл - ле про - ха - [ти].



№5

$\text{♩} = 102$

Цу - ру, цу - ру, мо - ї ку - ронь - ки,  
 Цу - ру, цу - ру, мо - ї ку - ронь - ки,  
 Зби - рай - те - ся всі до - ку - понь - ки:  
 І ра - бе - синь - кі, і бі - ле - синь - кі.  
 То - но ни - ма десь їд - но - ї,  
 Ше й ку - ронь - ки бі - лок - ри - ло - ї,  
 Ше й ку - ронь - ки бі - лок - ри - ло - [ї].  
 Ше й дів - чи - ни чор - но - бри - во - [ї].



№6\*

$\text{♩} = 98$

Ой ка - за - ли - го - во - ри - ли лю - ди,  
 Ой ка - за - ли - го - во - ри - ли лю - ди,  
 Шо дів - чи - на ни - доб - ра - я бу - де.  
 А во - на доб - ра, при - доб - ре - синь - ка,  
 Як мед со - ло - де - синь - [ка].

№7

$\text{♩} = 44$  *одна* *гурт*

Ой по дво - ру по но - вень - ко - му,  
 Ой по дво - ру по но - вень - ко - му,  
 По би - риж - ку зи - ли - нень - ком - [у].

\* Словесним складом «Ой» біля скрипкового ключа зазначено наявність у вокальному творі заспіву «Ой з калиночки – дві квіточки...» (див. мел. №1).





№8

*одна*  
 Бра - ті - ку, ни ля - кай - ся,  
*гурт.*  
 Бра-ті-ку, ни ля - кай-ся, Ше луч-ше пос - та-рай-ся,  
 Ни про - да - вай сис-три За гріш, за чо - ти-ри,  
 Бо сис-три-ця - ро - ди - на, За сто-лом, як ка-ли-[на].

№9

*одна*  
 1.-Ла - ви мо - ї те - со - ві - ї,  
*гурт*  
 Ла - ви мо - ї те - со - ві - ї,  
 Сті - ни мо - ї ма - льо - ван-[і].



№10

*одна* *гурт*

♩ = 72

1. Над мо - рем, над во - /го/ - до - /го/ - ю - /гу/ ,  
 Над мо - рем, над во - /го/ - до - ю,  
 Сі - я - ла щас - тя й до - лю.

№11

♩ = 108

- А ми вчо - ра, па - не - сва - те, в те - бе ни бу - ли,  
 А ми тве - ї го - рі - лоч - ки ни пи - ли.  
 Й а сьо - год - ня нам го - ді - те,  
 Цеб - ром го - ріл - ку но - сі - те.  
 Цеб - ром - ни цеб - ром, то від - ром,  
 Пи - ри - вер - ним то - бі ха - ту до - го - ри дном.



# ФОТОІЛЮСТРАЦІЇ

Бояри  
(1948р.)



Ярощук Віра —  
виконавиця  
народних пісень



Молоді Андрій та Ніна Юзики (1949р.)



Химичук Ганна  
(1930-1997)  
з братом Іваном  
(1951р.)



Молоді Євген та Ганна Цапуни  
(1953р.)

Молода Галина Химичук  
з друзками (1953р.)





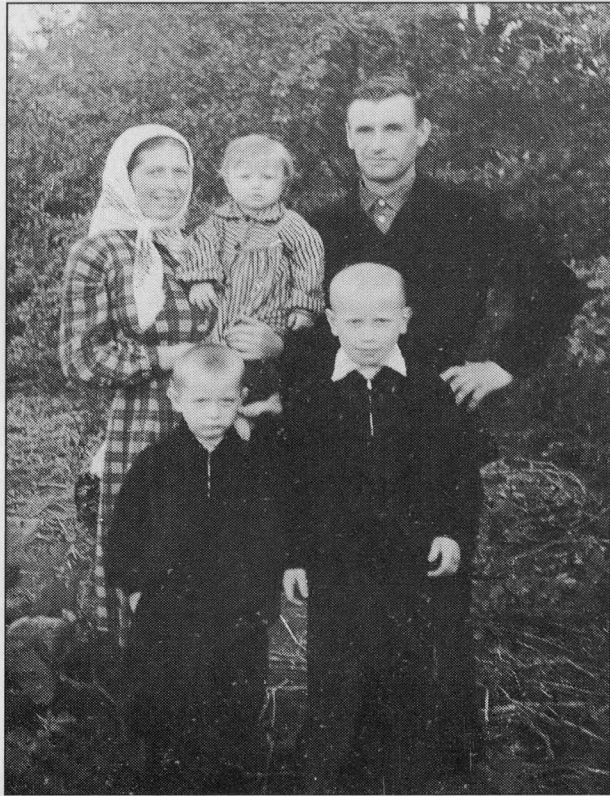
Молоді Василь і Ольга Печенюки (1956р.)



«Вийди, мати, з хати в пізнавати дитяти»  
Весілля у Рижук Надії (1959 р.)

Дружки  
(1957 р.)





Софія Сивобородько з чоловіком Степаном та синами  
(1960 р.)



Родина Рижуків (1967 р.)

Гекалюк Михайло з дружиною  
(1958р.)



Сивобородько Гапка  
(1916-1999)  
з онукою Тетяною  
(1969р.)

Молода (Ольга Цапун)  
у гарленті з вельоном  
(1959р.)





Весілля у Данилюк Надії. Серед гостей (у верхньому ряді 2-га справа)  
Лідія Шевчук - виконавиця весільних пісень (1964р.)



Весільні «обжинки».  
Батько Химичук Микола та мати Химичук Уляна у вінках.  
(1963р.)





Весілля будичанської  
виконавиці Марії Бас  
(1954р.)



Будичанські молоді (1954р.)



Молоді Василь і Ніна Цапуні (1958р.)



На весіллі  
(1957р.)

Молоді Каранюк  
Василь та Тетяна  
(1958р.)



Молода  
з дружками  
запрошує  
на весілля  
(1958р.)





Закручування волосся  
молодої на «кички» (1999р.)



Молода у чепці  
(1999р.)



Давній спосіб пов'язування  
молодої «дівкою» (1999р.)



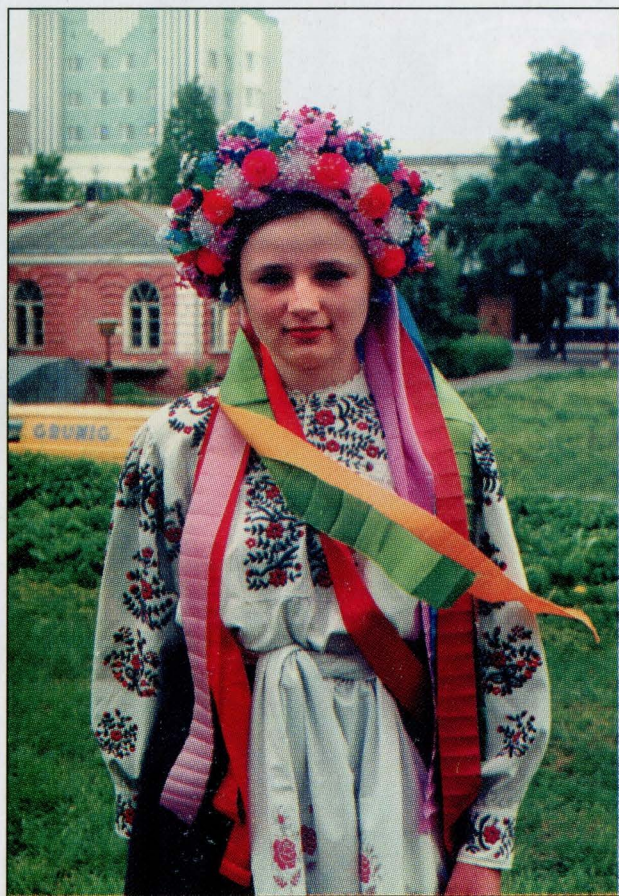
Давній спосіб вбирання молодої у вінок та бинди (2000р.)



Брат сестрицю розплітав. Фрагмент обряду  
«Розплітання коси» відтворений учасниками  
ансамблю «Джерело» (РДГУ) (2001р.)



Ішли дружечки й у три рядочки— Гануня попереду.  
Фольклорний ансамбль «Берегиня» Будичанської СШ (1998р.)



Молода з Будичан запрошує на весілля (1998р.)



Фрагмент весільного обряду  
с. Будичани  
«Розплітання коси»  
у виконанні ансамблю  
«Джерело» РДГУ  
(1998р.)



Молода у гарленті  
з биндами  
(2001р.)

Ганна Любчик (1922-1999)  
з донькою та онукою  
(1976р.)



Молода Ганна Цапун з чоловіком  
Миколою та братавими  
Ольгою і Галиною  
(1959р.)

Будичанські  
«співухи»: (зліва  
направо) Марія  
Миколаєнко  
(1932р.н.),  
Любов Луцюк  
(1920р.н.),  
Ольга Цапун  
(1941р.н.)  
(1986р.)





Запрошення на весілля.  
Учасники фольклорного  
ансамблю «Берегиня»  
Будичанської СШ (1992р.)



Фольклорний ансамбль «Берегиня» Будичанської СШ (1992р.)



Дружка (2001р.)



Молода з дружками.  
Учасники фольклорного  
ансамблю «Берегиня» (1998р.)





Весільна антрибутика:  
гарлента молодої  
в іконі, очіпок, хустка,  
вінок з биндою та  
традиційно оформлена  
пляшка з червоним  
вином (1998р.)



Фольклорний ансамбль «Джерело»  
кафедри музичного фольклору РДГУ (2000р.)

№12

$\text{♩} = 90$

1. По-пи-ре-ду со-кі-лонь - ко - /го/, по-пи-ре-ду,  
 На-ка-жі-те ма - тін - ці - /гі/, шо я йду.  
 Ни - хай ви - хо - дить з ка - ла - чем,  
 Бо йде дів - чи - на з па - ни - чем.

2. Ой, з па-ни-чем, ни з па - ни-че- /ге/ м-з му - жи - ком,  
 Зв'я - за - ні ру - чень - ки руш - ни - ком.

3. Ой руш-ни-ком, ни руш-ни-ко- /го/ м - хуст-ка бу-ла,  
 Вже на - ша Га - ну - ня шлюб взя - ла.



№13

$\text{♩} = 68$  *одна* *гурт*

За Ду-на-ем чи-ри-шень - ка зи-ли-не-/ге/нь-ка-/га/,  
Ту-ди піш-ла Га - ну - ня, гей, мо-ло-день-ка.

№14

$\text{♩} = 120$

1. Ко-тить-ся мі - сяць до зір - ки -  
2. І - де па - ру - бок...  
І - де па - ру - бок до дів - ки.

№15

$\text{♩} = 84$  *одна* *гурт*

1. - Ой, чи я то - бі, мо - я ма - тін - ко,  
й а з вес - ни ни ка - за - ла-/га/. Ой, чи я то - бі,  
мо - я ма - тін - ко, й а з вес-ни ни ка - за-[ла].

№15а

*одна* *гурт*

♩ = 108

1. А в го - рі - деч - ку, час - то - кі - леч - ку,  
роз - ви - ва - єть - ся зіль ле - ге/. А в го - рі - деч - ку,  
час - то - кі - леч - ку, роз - ви - ва - єть - ся - га/ зіль - [ле].

№16

*одна* *гурт*

♩ = 108

І - де Га - ну - ня на по - сад,  
Стрі - ча - є і - і Гос - подь сам. З і - і до - ле - ю  
і щас - ли - во - ю, з доб - ро - ю го - ди - но - [ю].



№17

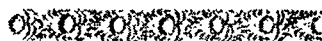
$\text{♩} = 120$

1. Ой хва - ли - ла - ся                      ни - ді - ля - га /,

Шо є й у сва - хи            на - ді - я. Ой й а ми з від - си,

та й ни пі - ди - мо,            Та й ни пі - ди - мо,

ни по - ї - ди - мо,            За - ки йо - го ни проп' - ем.



№18

$\text{♩} = 94$

1. - Сва - то - ве й па - но - ве, про - си - мо вас,

При - ле - ті - ла го - лу - бонь - ка на - ша до вас:

А ви ї - ї ни бий - те, ни лай - те -

На гу - ли - цю по - гу - ля - ти пус - кай - те.

2. - Ми ї - ї ни б'є - мо, ни ла - їм,

Що - ве - чо - ра на гу - ля - н - не пус - ка - їм.

3. Бу - дим би - ти на - гай - ко - ю. Щоб бу - ла ха - зяй - ко - [ю].

4. Бу - дим би - ти ду - бин - ко - ю, Щоб бу - ла господинь - ко - [ю].



№19

$\text{♩} = 78$

1. По - ме - ло, друж-бонь-ко, по - ме - ло,  
Шоб тве - ю го - ло - во - ю ви - ме - ло.

2. Як не бу - де по - ме-ли-ща - Бу-де тво-я бо-ро-ди-[ща].

3. Як не бу - деш по - ме - лом мес - ти -  
Бу - де тво - я бо - ро - да трас-[ти].

№20

$\text{♩} = 102$

1. -Ой, ко - ли ми па - на - сва - та ни ма - ли,  
То ми сю - да до - рі - жень-ки ни зна - ли.

Й а ти - пі - ро па - на сва - та-/га/ ма - ї - мо -  
Ми сю - да до - рі - жень-ку зна - ї - мо.


2. Як бу-дуть прий - ма - ти, То бу - ди - мо но-чу-ва-[ти].

3. А як бу-дуть ви - га - ня-ти, То буди-мо й у-ті-ка-[ти].



## Індивідуальні

### №21



1. Не ни - сі - те во - ди із Ду - на - ю-гу/,  
Не ни - сі - те во - ди із Ду - на - ю-гу/,  
Не мі - сі - те, чу - жі, ко - ро - ва - ю,  
При - ни - сить з кри - ни - ці - За - мі-сїть сист-ри-[ці].

2. Не з Ду - на - ю во - да-га/, з кри-ни-ці -  
За - мі - си - ли ко - ро - вай сист-ри - ці.



№22

1. *♩=156*  
 Іж-те, сва-то-ве, іж - те, іж-те, сва-то - ве, іж - те, *v*

*♩=92*  
 Ми для цьо-го при-би-ра-ли-ся, Бо ми цьо-го спо-ді-ва-ли-ся - *v*  
 Чор-но-го во - ла вби - ли. Чор-но-го ро - га - то - го -

Для ро - ду ба - га - то-[го].

*♩=138* *Свахи:*  
 2. Бу-ло ж во-ла ни би - ти, Бу-ло сви-ню ко-ло-ти.

*Дружки:*  
 Сви-ня ро - бо - ту ма - ла, За кну-ра-ми га-ня-ла.



№23

78

1. Про - шу й, бра - те, й до ха - ти -

Про - шу й, бра - те, й до ха - ти -

90 кі - сонь - ки роз - плі - та - [ти].

2. Й а брат сест - ри - цю роз - плі - тав,  
Де ж він гу - пліт - ки по - ді - вав?  
До міс - та но - сив - ни про - дав,  
Мен - шій сест - ри - ці на знак дав.

3. 4. - На ти - бі, сест - ри - це, сест - рин знак,  
Шоб ско - ро дож - да - лась со - бі так.



№24

1. А Га - ну - ні - на ма - ти, та й по я - лонь - ці хо - дить.  
Та й по я - лонь - ці хо - дить, та й су - сід сво - їх про - сить:  
2. 5. - Су - сі - донь - ки мо - ї, го - лу - бонь - ки,  
Су - сі - донь - ки мо - ї, го - лу - бонь - ки,  
Та й хо - ді - те до ме - не.



№25



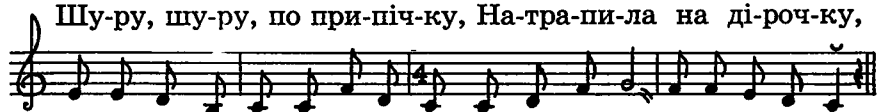
1. А сват доб-рий, а сват доб-рий, а сва - ха ли - ха,



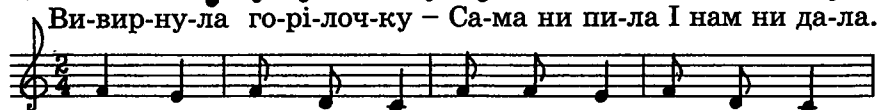
На - ва - ри - ла го - рі - лоч - ки, а нам ни да - ла:



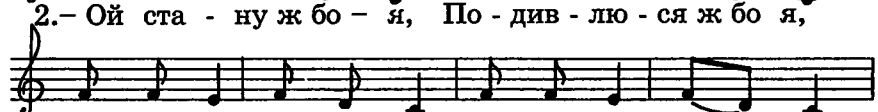
Шу - ру, шу - ру, по при - піч - ку, На - тра - пи - ла на ді - роч - ку,



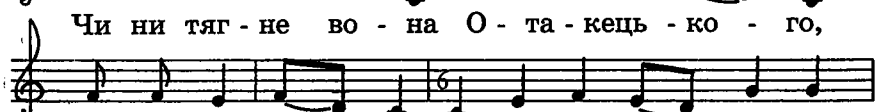
Ви - вир - ну - ла го - рі - лоч - ку - Са - ма ни пи - ла і нам ни да - ла.



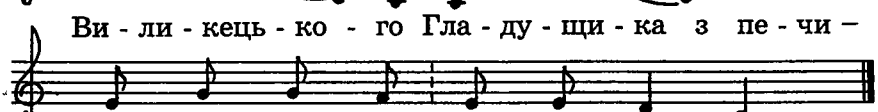
2.- Ой ста - ну ж бо - я, По - див - лю - ся ж бо я,



Чи ни тяг - не во - на О - та - кець - ко - го,



Ви - ли - кець - ко - го Гла - ду - щи - ка з пе - чи -



О - па - ри - ти жи - во - та й пле - [чи].



№26

*♩ = 96*

А хто п'є, то - му на - ли - вай - те,  
 Хто ни п'є, то - му ни да - вай - те,  
 А ми будим пи-ти - пи-ти, Як ма-лень-кі ді-ти - ді-ти,  
 Ми заб-ра-ли - ся в ку-ток, По сім ча - рок у ро-ток.

№27

*одна*  
*♩ = 96*

1. На - що ми - ні чор-ний віл, Як у ми - не ми-лий мій,  
*гурт*  
 Він на - сі - є й на - го - ре - Ни для ми-не, й для си - бе.  
 Він на - сі - є й на - го-ре - Ни для ми-не й для си - бе.



№28

102



1. І хліб пек - ти, по ти - ля - та йти,  
Ко - ли б ми - ні Гос - подь дав,  
Ва - си - ля знай - ти.

№29

96



1. Ой, са - ма я са - ма - чо - ло - ві - ка ни - ма,  
А свик - ру - хи ни бо - ю - ся, бо ни ма - ти мо - я.

№30

90



1. Гу - ляй, гу - ляй, мо - я ми - ла жін - ко,  
Ни за - би - ре ро - бо - тонь - ки дідь - ко,  
А як тво - я го - лов - ка схиб - неть - ся,  
То - ді тво - є гу - лян - не ми - неть - ся.



№31

$\text{♩} = 84$

1. Ва - сіль доб - рий, Ва - сіль доб - рий,  
 Ва - си - ли - ха, ли /ги/ - ха, Всю ро - бо - ту й  
 по - ро - би - ла, йде до - до - му сти - ха.

№32

$\text{♩} = 54$  *одна* *гурт*

Й а всі го - ри зи - ли - ні - ють,  
 Й а всі го - ри зи - ли - ні - ють,  
 Де ба - га - ті жи - то сі - [ють].

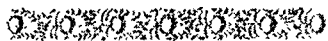


№33

*одна*  
♩ = 120

*гурт*

Бо - г соз - да - тель всьо - го све - та,  
 На ко - то - рім ми жи - вьом.  
 На - шім бать - кам мно - га - я ле - та,  
 Ко - то - рім ми про - по - йом.  
 Мно - га - я, мно - га - я, мно - га - я ле - та,  
 Мно - га - я ле - та.



ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ

№34

КРАКОВ'ЯК

*Помірно*



№35

КАРАПЕТ

*Помірно*

The first system of the musical score consists of two staves. The treble staff contains a melodic line with eighth and quarter notes. The bass staff provides harmonic support with chords, including major triads and dyads, some marked with an 'M'.

The second system continues the piece with similar melodic and harmonic patterns. The bass staff features several chords marked with an 'M'.

The third system shows a continuation of the musical theme. A double bar line is present in the middle of the system, indicating a section change or a repeat sign.

The fourth system continues the piece. The bass staff contains several chords marked with an 'M'.

The fifth system continues the piece. The bass staff contains several chords marked with an 'M'.

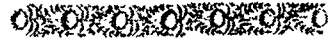
The sixth system concludes the piece and includes two endings. The first ending is marked '1.' and the second ending is marked '2.'. Both endings feature chords marked with an 'M'.

№36

СЕРБІЯНКА

*Помірно*

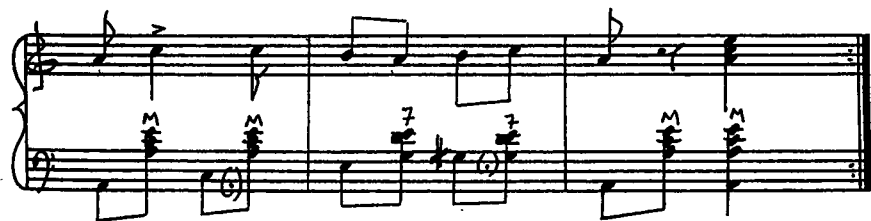
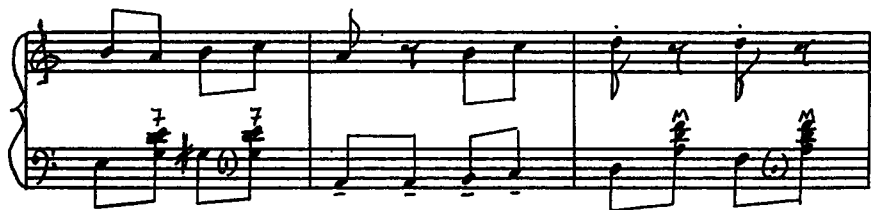
The musical score is written for piano in 3/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of two staves each. The first system contains five measures, the second system contains five measures, and the third system contains four measures. The right-hand part (treble clef) plays a melody with eighth and quarter notes, while the left-hand part (bass clef) provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. The score includes dynamic markings such as *f* and *fz*, and articulation marks like accents and slurs. A repeat sign is present at the beginning of the second system, and a double bar line with repeat dots is at the end of the third system.



№37

ЯБЛУЧКО

*Помірно*



№38

КОРОБОЧКА

*Помірно*

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a common time signature (C). The lower staff is in bass clef. The music features a simple melody in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The left hand accompaniment is marked with '7' and 'M' above the notes.

The second system of musical notation continues the piece. It features the same two-staff structure. The right hand melody continues with eighth and quarter notes. The left hand accompaniment remains consistent with the first system, marked with '7' and 'M'.

The third system of musical notation continues the piece. The right hand melody continues. The left hand accompaniment is marked with 'M' above the notes.

The fourth system of musical notation concludes the piece. It features the same two-staff structure. The right hand melody continues. The left hand accompaniment is marked with '7' and 'M' above the notes. The system ends with a double bar line.



№39

«НА РЕЧЕНЬКУ»

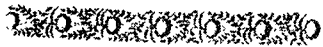
*Швидко*

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a common time signature (C). It contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with chords marked with '7' and 'M'.

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the melodic line from the first system. The lower staff continues the bass line with chords marked with '7' and 'M'.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the melodic line. The lower staff continues the bass line with chords marked with 'M'.

The fourth system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the melodic line. The lower staff continues the bass line with chords marked with '7' and 'M'. The system ends with a double bar line.



## ВОКАЛЬНІ

Нотні транскрипції здійснено упорядницею у відповідності до нових теоретичних розробок в галузі музичної фольклористики, а головним чином – керуючись засадами львівської етно-музикологічної школи\*. Мелодії подано окремо від текстів та систематизовано за груповим принципом\*\*. При цьому робилась орієнтація на типологію Б.Луканюка, розроблену для володимирських земель\*\*\* але, в основному, придатну й для класифікації сербинівських весільних мелоформ. Щоправда, тут існує багато видозмінених різновидів на рівні мелодико-ритмічних ознак у межах одного типу, а також нерідко трапляються контаміновані поєднання окремих структур.

Вокальні твори поділено на дві групи: перша – типові (групові) мелодії, друга – індивідуальні (одиничні). В середині груп мелоформи впорядковано за принципом: від складніших до простіших.

Дещо незвичним для широкого загалу можуть видатись групування тривалостей у такти та зазначені однією цифрою тактові розміри. Отож, тут застосовано диференціальний принцип тактування народномузичних творів. Цифра посередині відображає кількість метричних долей у такті, а їх реальне тривання зазначається темповою одиницею над тактовим розміром. Такий запис дозволяє абстрагуватись від “шкільних” норм тактування, коли, наприклад, розмір 6/8 виражає трійкове (3+3) метричне групування тривалостей, а не одиничне (1+1+1+1+1), як цього найчастіше вимагає природа фольклорних пісень. Все ж дробовий розмір залишається у творах із акцентно-динамічною ритмікою, тобто – в танцювальних і напливових піснях.

З інших маловідомих позначень автор застосовує:

\* Луканюк Б. Диференціальний принцип тактування // Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць / Ред.-упор. Б.Луканюк. – Київ, 1989. – С.59-86; Мишанич М. Архівне опрацювання народновокальних творів: Методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції. – Львів, 1995. – 20с.

\*\* Про групові мелодії див.: Колесса Ф. Старинні мелодії українських обрядових пісень (весільних і колядок) на Закарпатті // Музикознавчі праці. – Київ, 1970 – С. 370.

\*\*\* Добрянська Л., Луканюк Б. Спроба типології весільних ладканок і пісень західного Полісся і західної Волині // Четверта конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / Ред.-упорядник Б.Луканюк. – Львів, 1993. – С. 45-48.





1) глісандо двох видів: дві дужки — звичайні “ковзання” поміж звуками, хвиляста лінія — зісковзування приблизно на інтервал кварта;

2) пунктирну тактову риску — у випадках наявності між силабічними групами словесної цезури при відсутності мелодичної;

3) подвійні тонкі тактові риси — для розмежування контамінованих структур;

4) продовження та аббревіації — незначні, приблизно на восьму тривалість, подовження та вкорочення тривалостей;

5) зазначення дихальних цезур: (‘) звичайних та (V) понаднормових (приблизно на четверту тривалість).

У всіх творах збережено оригінальні тональності. Постійні альтераційні знаки виставлено біля скрипкового ключа на рівні реального існування.

## ТИПОВІ МУЗИЧНІ ЗРАЗКИ

№1. Восьмискладовий (4+4) в основі заспів (передладканка) до різних весільних пісень\*, виконуваних на перезві (див. сценарій). У деяких нотних прикладах наявність цієї побудови зазначена складом “Ой” біля скрипкового ключа. В інших випадках слід орієнтуватися на словесні тексти пісень. Їх номери: 189-196, 199, 201-220.

№2. Найпоширеніший у сербинівському весіллі тип: пірихичний 6-складник із початком на тоніці. Кількість рядків у тираді коливається від 5 до 7. Номери текстів: 2, 6, 11, 12, 13\*\*, 14-16, 18-20, 23, 26, 30-32, 39, 52, 55, 56, 59, 60, 65, 67, 71, 80, 81, 83-86, 93, 94, 99, 101-104, 107, 108, 110, 113-118, 121-126, 130, 132, 133, 136-142, 153, 165, 166, 168-170, 172, 175, 176, 179-187, 189-190, 193, 200-204, 206-210, 212-214, 218, 226, 227.

№3. Аналогічний до попереднього тип, лише з початком на домінанті. Існує у значно меншій кількості. Переважає із 5-рядковою формою, хоча є також структури від 6 до 8 рядків. Деякі твори виконано без розспіву першого рядка, чого не

\* Див. про такі форми: Луканюк Б. Кілька заміток про т.зв. заспіви-зачини весільних ладканок / Третя конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали / Ред.-упорядник Б.Луканюк. — Львів, 1992. — С.38-45.

\*\* Підкресленням зазначено номери текстів, що транскрибувалися разом із нотними зразками.



траплялося в попередньому різновиді. Номери текстів: 1, 24, 25, 37, 38, 57, 58, 62, 72, 73, 75-77, 90, 91, 97, 100, 109, 111, 129, 161, 197, 205, 225.

№№4-6. Видозмінені 6-складники пірихічної ритмоорганізації, внаслідок появи 4-складових силабічних груп. Цей малохарактерний, проте вельми оригінальний трансформаційний прийом перетворює тирадну будову у подібну до великої кільцевої форми (ВКФ)\*.

Номери текстів: до мел. №4 – 178, 235; до мел. №5 – 188; до мел. №6 – 196.

№7. Строфічний трирядковий різновид пірихічного 6-складника із удвічі збільшеною метричною одиницею.

Номери текстів: 9, 21, 42, 48, 61, 69, 151, 156, 157.

№8. Також 6-складник тирадної будови, але з ямбічною ритмоорганізацією складів. Існує у значно меншій кількості варіантів, ніж пірихічний аналог. Кількість рядків у тираді коливається від 5 до 8.

Номери текстів: 5, 78, 82, 92, 98, 105, 106, 128, 131, 134, 167, 173, 174, 195.

№№9, 10. Трирядковий різновид попереднього типу. У двох прикладах ідентична семантична форма (ААБ), але різні мелодичні початки: пр.9 – терцевий тон, пр.10 – субкварта.

Номери текстів:

до мел. №9: 45, 64, 96, 143, 145, 147, 155;

до мел. №10: 7, 10, 17, 159.

№№11, 12. Варіанти третього тирадного типу із структурою вірша 5+3. Їх відрізняє той же початковий щабель, а також кількість рядків і незначні розходження у темпах виконання: пр.11 – терцевий зачин, від 6 до 8 рядків у формі; пр.12 – квінта, від 3 до 6 рядків.

Номери текстів:

\* Про цю форму у народних піснях див.: Луканюк Б. К критике музыкальных текстов (о веснянке "Вийди, вийди, Іванку") // Актуальные проблемы современной фольклористики: Сб. статей и материалов. – Ленинград, 1980. – С.99-103.

ВКФ складається з багаторазового повтору в тричастинній будові середнього елемента – Холу (Х), що обрамлюється, як мінімум, дворазовими повторами Зачину (З) та Кінцівки (К). Див. приклади №№25, 26.



до мел. №11: 36, 68, 74, 88, 119, 120, 135, 191, 192, 194, 199, 215;  
до мел. №12: 28, 33, 51, 53, 54, 70, 87, 89, 127, 162.

№13. Строфічний аналог попереднього типу із початком на субкварті та значно повільнішого темпу виконання.

Номери текстів: 8, 43, 49, 66, 79, 95, 144, 150, 152, 163, 164.

№14. Також 8-складова в осн<sup>ові</sup> мелоструктура, але з іншою ритмосхемою, що найвластивіша для початкової частини типу на мел. №16. Існує в одиничному варіанті та виконується на текст №50.

№№15, 15а. Сімнадцятискладова форма, що лише в двох варіантах накладається на мелодію із великою терцією (мел. №15а, текст – №№3, 4), а в більшості – трапляється з перевагою мінорної. Номери текстів: 40, 41, 44, 46, 47, 146, 148, 149, 158.

№№16, 17. Малопоширений тут контамінований різновид:  $(5+3)_2 + (5+5+7)$ . У прикладі 17 розширення форми відбувається за рахунок повтору п'ятискладових груп.

Номери текстів:

на мел. №16: 22, 154, 217, 220;

на мел. №17: 160, 221.

№№18-20. Оригінальна для представленої традиції контамінація 8-складової форми  $(5+3)$  та пірихічного 6-складника  $(6+6)$ , що існує в різнокількісних поєднаннях на рівні частин. Мелодія у перших двох прикладах починається на терцевому тоні, в прикл.20 – з квінти.

Номери текстів:

до мел. №18 – 177, 219; до мел. №19 – 35; до мел. №20 – 171.

## ІНДИВІДУАЛЬНІ

№21. Поєднання тирадного 6-складника пірихічної основи з строфічною структурою  $5+3$ . Текст – №27.

№22. Рідкісне, як для будь-якої традиції, чергування пірихічних і ямбічних 6-складників в одному творі. Текст – №112.

№23. Поєднані в одному виконанні дві структури: ямбічний



6-складник строфічної будови і 8-складова тирада 5+3. Текст – №63.

№24. Контамінація дворядкових (6+6) та трирядкових (6+6+6) строф із пірихічними 6-складниками. Текст – №29.

№№25, 26. Два твори у великій кільцевій формі (ВКФ), що в першому випадку має структурне вираження: 33||:Х:||ХКК ||:Х:||КК, в другому – 33||:Х:||КК.

Номери текстів, відповідно: на мел. №25 - 211, на мел. №26 - 216, 229.

№№27-30. Група танцювальних приспівок в акценто-динамічному ритмі. Номери текстів: на мел. №27 – 232; на мел. №28 – 234; на мел. №29 – 230, 231; на мел. №30 – 222.

№31. Подібна за характером до приспівок жартівлива пісня із темпово контрастними частинами. Текст №233.

№32. Ліричний твір позаобрядового контексту, виконуваний за столами. Текст №228

№33. Величальна пісня церковного характеру. Текст №224.

## ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ

Мелодії награв на гармошці Микола Луцюк (1943р.н.). В більшості твори представляють пізніший пласт традиційної танцювальної музики, виконуваної на гуртових забавах.

Транскрипція (№№34-39) Марії Бабич.

## ПОКАЖЧИК ВИКОНАВЦІВ

**Бас Марія** (1930р.н.): 195\*, 202, 203, 224.

**Варгалюк Ольга** (1962р.н.): 14-16, 19, 57, 121-123, 132, 133.

**Криковлюк Ніна** (1930-1996): 83, 84.

**Любчик Ганна** (1922-1999): 8, 28, 46, 48, 128, 146, 173, 174, 183, 184, 228.

**Миколаєнко Марія** (1932р.н.): 2, 3, 7-9, 13, 37, 52, 63, 100, 118, 143, 147, 159, 178, 216, 224.

**Сивобородько Гапка** (1916-1999): 1, 3, 5, 8, 9, 10, 20, 34, 39, 44, 49, 50, 51, 53, 54, 58, 64, 65, 67, 68, 72-77, 87-89, 92, 95, 97-99, 101, 102, 110, 112-114, 116, 119, 120, 124, 126, 129, 131, 138, 142, 144, 145, 150-152, 154, 158, 160, 162, 167, 168, 177, 180, 181, 185, 188-190, 193, 194, 196-199, 201, 207, 210-215, 217, 218, 221, 223, 225, 228-230, 232.

**Сивобородько Софія** (1924р.н.): 11, 12, 42, 55, 56, 125, 147, 175, 176, 186, 187, 208, 209, 224.

**Химичук Галина** (1933р.н.): 161, 204-206.

**Цапун Любов** (1920р.н.): 2, 7-9, 13, 21-23, 27, 29, 37, 40, 59-61, 63, 78, 86, 89-91, 93, 94, 104-106, 111, 130, 139-141, 147, 156, 157, 166, 169, 178, 222, 228, 232, 233, 235.

**Цапун Ольга** (1941р.н.): 2, 3, 8, 9, 7, 13, 18, 22, 24, 25, 37, 38, 63, 136, 137, 147, 165, 178, 179, 200, 224, 226, 232, 233.

**Шевчук Лідія** (1922р.н.): 3, 4, 6, 17, 26, 30-33, 35, 41, 43, 45, 47, 66, 69, 80-82, 85, 96, 103, 107-109, 115, 117, 127, 128, 134, 135, 146, 149, 153, 163-165, 169, 170, 171, 179.

**Юзик Ніна** (1930р.н.): 70, 71, 182, 220, 231, 232-234.

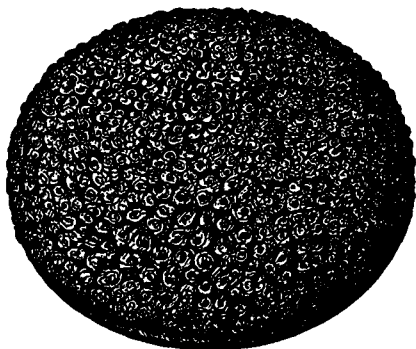
**Ярощук Віра** (1930р.н.): 79, 191, 192, 227.

---

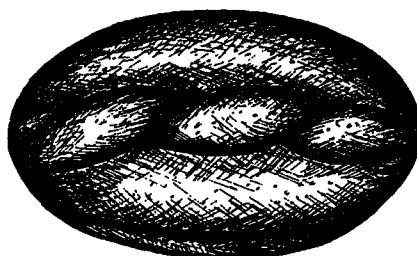
\* Номери виконаних творів.



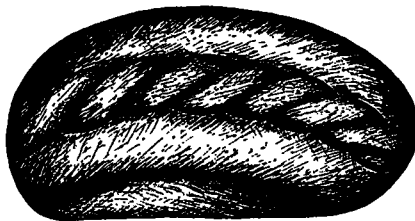
## ЗРАЗКИ ВЕСІЛЬНОГО ПЕЧИВА



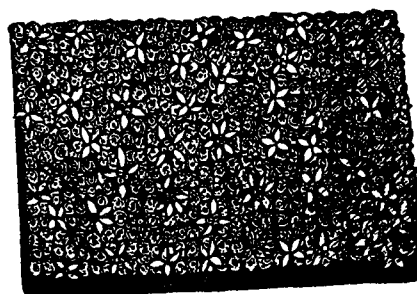
Коровай



Калачик-«обсиланець»

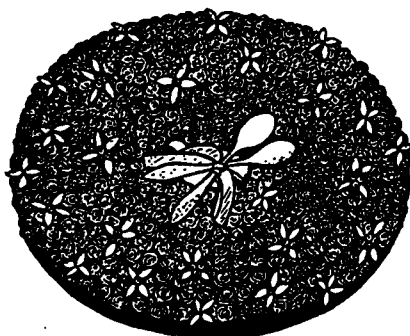


Калач, з яким запрошують  
на весілля

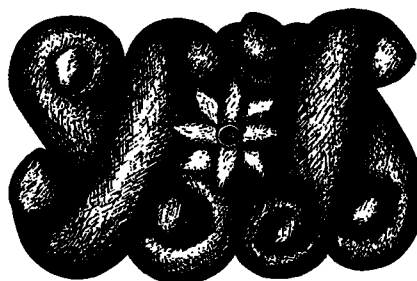


Калач, вбраний калиною та  
барвінком (стоїть на весільному  
столі перед молодими)

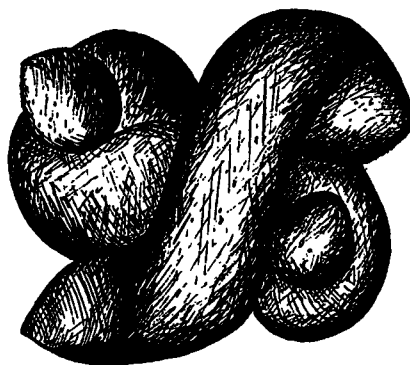




Плакун, прикрашений калиною та барвінком з перев'язаними червоною биндою ложками



Шишка, що дарується молодим



Весільна шишка



### ЛІТЕРАТУРА:

1. **Борисенко В.** Весільні звичаї та обряди на Україні. – Київ, 1988.
2. **Весілля:** У 2 т. – Київ: Наукова думка, 1970. – Т. 1,2.
3. **Вовк Ф.** Студії з української етнографії та антропології. – Київ, 1995.
3. **Здоровега Н.** Нариси народної весільної обрядовості на Україні. – Київ: Наукова думка, 1974.
4. **Кондратович О.** Весілля на Поліссі. – Луцьк, 1996.
5. **Лозинський Й.** Українське весілля. – Київ: Наук. думка, 1992.
6. **Мельничук Я., Карабін Б.** На весільний рушничок, на святковий обрус. – Львів, 1993.
7. **Сокіл В., Сокіл Г.** Фольклорні матеріали з отчого краю. – Львів, 1998.
8. **Шубравська М., Іваницький А.** Весільні пісні. У 2 кн. – Київ, 1982.





## ЗМІСТ

ФОРМУЛА ЇХНЬОЇ ЛЮБОВІ .....	3
ДО ЦІЛЮЩОГО ДЖЕРЕЛА .....	7
СВАТАННЯ .....	9
ВИСІЛЛЕ .....	11
С У Б О Т А	
ЗАПРОШЕННЯ НА КОРОВАЙ ТА ВИСІЛЛЕ .....	11
ПОСАД МОЛОДОЇ .....	22
ВИПКАННЯ КОРОВАЮ .....	23
Н Е Д І Л Я	
У МОЛОДОЇ. РОЗПІЛТАННЯ КОСИ .....	36
ПРИШИВАННЯ КВІТОК .....	41
ВІНЧАННЯ .....	42
ПІСЛЯ ВІНЧАННЯ .....	44
ВИКУП МОЛОДОЇ .....	54
ВІД'ІЗД МОЛОДОЇ .....	67
П О Н Е Д І Л О К	
ПЕРЕЗВА .....	71
ЗАГОДОВУВАННЯ .....	76
В І В Т О Р О К .....	84
С Е Р Е Д А .....	85
ЛІТЕРАТУРА .....	90
МУЗИЧНІ ЗРАЗКИ	
ВОКАЛЬНІ. Типові .....	91
Індивідуальні .....	103
ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ .....	112
ПРИМІТКИ ДО МЕЛОДІЙ .....	118
ПОКАЖЧИК ВИКОНАВЦІВ .....	121
ЗРАЗКИ ВЕСІЛЬНОГО ПЕЧИВА .....	123
ФОТОІЛЮСТРАЦІЇ	

**НАУКОВЕ ВИДАННЯ**

Полісько-Волинський народознавчий центр  
інституту народознавства НАН України

## **СЕРБИНІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ**

Запис, транскрипції та впорядкування Раїси ЦАПУН

Редактор	<b>Віктор НАЗРУК</b>
Відповідальний за випуск	<b>Віктор ДАВИДЮК</b>
Розробка дизайну обкладинки	<b>Роман ДЕМЧУК</b>
Музичний редактор	<b>Юрій РИБАК</b>
Художнє оформлення	<b>Тетяна ЛАПЧИК</b>
Фотоілюстрації 1998-2001рр.	<b>Ярослав СВЕРЛЮК</b>
Коректори	<b>В'ячеслава ЛОГВИН</b> <b>Людмила МАРЧУК</b>
Комп'ютерний набір	<b>Тетяна АРТИЩУК</b>
Комп'ютерна верстка та дизайн	<b>Олег ЗЕНЬ</b>

Формат 60x84 1/16  
Папір офсетний.  
Друк офсетний.  
Гарнітура Ukrainian FreeSet.  
Ум. друк. арк. 9,1.  
Обл.-вид. арк. 8,8.  
Наклад 1000.

Видавничі роботи: «Перспектива»  
33022, м.Рівне, пр. Кн. Романа, 6/100; тел. (0362) 24-71-81.  
E-mail: zen@ukrpost.net  
<http://www.rivne.com/~useroleg>

Віддруковано в ПП «Рута»  
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру  
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ЖТ № 2  
від 24.12.2001 р.)

Україна, м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17-а

СЕРБИНІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ. Запис, транскрипції та впорядкування  
Раїси Цапун. - Рівне: «Перспектива», 2004. - 144с.



**Раїса Цапун** - доцент Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. Народилася на Житомирщині - в с. Будичани Чуднівського району. Фольклорист, етнограф, збирачка та виконавиця народних пісень. Майстер сучасного декоративно-прикладного мистецтва (художня вишивка). Незмінний керівник фольклорного гурту "Джерело", який являється неодноразовим переможцем фестивалів і конкурсів в Україні та поза її межами. Проводить значну дослідницьку роботу. Основна сфера досліджень - фольклор Житомирського та Рівненського Полісся. З цієї проблеми друкувала наукові дослідження в колективних виданнях інституту. Випустила репертуарний збірник "Співає "Джерело", навчально-методичний посібники "Народні обряди з репертуару гурту "Джерело" та "Мелодії древнього Нобеля". Підготувала до друку науковий каталог персональної виставки "З любов'ю в серці" (художня вишивка, виконана Р. Цапун на основі робіт з унікальної історично-етнографічної колекції Великої історичної Волині).